

Tomasz Francuz

AVR

UKŁADY PERYFERYJNE

POZNAJ PRAKTYCZNE ZASTOSOWANIA URZĄDZEŃ PERYFERYJNYCH
DLA MIKROKONTROLERA AVR!

- Dowiedz się, jak działają zewnętrzne pamięci półprzewodnikowe
- Naucz się korzystać z komparatorów oraz przetworników ADC i DAC
- Poznaj techniki wyświetlania obrazu i odtwarzania dźwięku

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Wydawnictwo HELION dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Wydawnictwo HELION nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Redaktor prowadzący: Michał Mrowiec

Projekt okładki: Studio Gravite / Olsztyn
Obarek, Pokoński, Pazdrijowski, Zaprucki

Fotografia na okładce została wykorzystana za zgodą Shutterstock.com

Wydawnictwo HELION
ul. Kościuszki 1c, 44-100 GLIWICE
tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl
WWW: <http://helion.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://helion.pl/user/opinie/avrukp>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Kody źródłowe wybranych przykładów dostępne są pod adresem:

<ftp://ftp.helion.pl/przyklady/avrukp.zip>

ISBN: 978-83-246-9225-5

Copyright © Helion 2014

Printed in Poland.

- [Kup książkę](#)
- [Poleć książkę](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to! » Nasza społeczność](#)

Spis treści

Wstęp	9
Sprzęt	10
Przykłady	11
Skróty jednostek	12
Rozdział 20. Zwalniamy, czyli kiedy opóźnienia są konieczne	13
Opóźnienia i XMEGA	18
Wykorzystanie timerów do realizacji opóźnień	20
Rozdział 21. Łączenie kodu C i asemblera	23
ABI	25
Słowo kluczowe asm	27
Typy operandów	29
Dostęp do portów IO	30
Dostęp do danych wielobajtowych	31
Dostęp do wskaźników	32
Lista modyfikowanych rejestrów	32
Wielokrotne użycie wstawki asemblerowej	33
Pliki .S	34
Wykorzystanie rejestrów w asemblerze	34
Dyrektywy asemblera	40
Wywołanie funkcji języka C z asemblera	41
Rozdział 22. Wyświetlacze LCD alfanumeryczne	43
Obsługa wyświetlaczy alfanumerycznych	45
Funkcje biblioteczne	50
Definiowanie własnych znaków	56
Transakcyjna obsługa LCD	58
Optymalizacja	68
Rozdział 23. Interfejs SPI i USART SPI	71
Tryby pracy SPI	74
Konfiguracja interfejsu SPI	75
Konfiguracja USART w trybie SPI	76
Pamięci DataFLASH	77
Organizacja pamięci	77
Interfejs SPI pamięci	79
Dostęp do pamięci	81

Polecenia	81
Rejestr identyfikacyjny pamięci	87
Polecenia odczytu pamięci	88
Polecenia odczytu i zapisu bufora	89
Polecenia transferu pomiędzy pamięcią a buforem	91
Rejestry specjalne	94
Transakcyjny dostęp do SPI	95
Łączymy DMA ze SPI	96
Wywołania zwrotne (callbacks)	98
Transakcje	103
Zasilanie	109
Rozdział 24. Budujemy system plików	111
Najprostszy system plików	111
Inicjalizacja pamięci	119
System plików FAT/FAT32	128
Obsługa FAT	131
Prototypy z diskio.h	136
Demonstracja	139
Biblioteka PetitFS	144
Konfiguracja PetitFS	149
Rozdział 25. Jeszcze więcej pamięci, czyli karty SD, SDHC i spółka	151
Trochę o budowie karty	152
Tryby pracy karty	153
Zasilanie karty	154
Komunikacja	156
Tryb pracy SPI	157
Format protokołu	157
Różnice pomiędzy kartami	160
Inicjalizacja karty	161
Rejestry specjalne karty	169
CID	169
CSD	172
Operacje zapisu i odczytu sektorów	173
Operacje odczytu	173
Operacje zapisu	176
Suma kontrolna	178
Program	178
Potencjalne problemy	179
FATFS na karcie	180
Rozdział 26. Debugger	183
Konfiguracja debugera	185
Konfiguracja projektu do debugowania	186
Debugger sprzętowy	187
Debugger programowy (symulator)	190
Plik stymulacji	191
Pułapki	197
Punkty śledzenia	203
Pułapki warunkowe	205
Podgląd pamięci	207
Podgląd stosu wywołań	209
Określenie czasu symulacji	209
Okno dezasemblera	210

Okno podglądu zmiennych	211
Łańcuchy formatujące	212
Makrodefinicja ASSERT	214
Przerwania w trakcie debugowania	218
_delay_xx i symulator	219
Rozdział 27. Przetwornik analogowo-cyfrowy	221
Przetwornik potokowy vs. cykliczny	222
Napięcie referencyjne	223
Konfiguracja pinu IO	225
Multiplexer wejściowy	226
Układ wzmacniania sygnału	227
Co to jest LSB?	228
Kalibracja ADC	229
Pomiar	231
Rozdzielczość przetwornika	231
Tryby pracy przetwornika	231
Wynik pomiaru	236
Kalibracja offsetu	237
Pomiar napięcia zasilania i temperatury mikrokontrolera	239
Redukcja poboru energii	242
Preskaler ADC	243
Wyzwalanie konwersji z wykorzystaniem systemu zdarzeń	245
Rejestr EVCTRL w XMEGA z ADC bez potoku	248
Rejestr porównania	249
Termometr LM35	250
Budujemy termometr z alarmem	251
Tryb ciągłej konwersji	252
Przemiatanie wejść	253
Przerwania	254
Wykorzystanie DMA do transferu wyników	254
Nadpróbkowanie	258
Uśrednianie	259
Decymacja i interpolacja	259
Interpolacja i decymacja w XMEGA	260
Jak zwiększyć precyzję pomiarów?	260
Budujemy datalogger	261
Termistory jako mierniki temperatury	262
Program dataloggera	265
Rozdział 28. Komparator analogowy	279
Komparator — trochę teorii	279
Czas propagacji	281
Histereza	281
Komparatory analogowe XMEGA	282
Multiplexery wejścia	283
Komparator okienkowy	284
Przerwania	286
Uruchomienie komparatora	287
Rejestr stanu komparatora	287
Komparator jako oscylator	287
Termostat z wykorzystaniem komparatorów	290
Termistory	290

Rozdział 29. DAC	293
Buforowanie wyjścia	294
Napięcie referencyjne	295
Taktowanie	296
Zdarzenia	297
Wykorzystanie DMA	298
Próbkowanie 8-bitowe	300
Tryb dwukanałowy	301
Generowanie jednocześnie dwóch przebiegów	301
Wersja oszczędna	304
Inne sposoby wyzwalania konwersji	305
Tryb oszczędzania energii	306
Kalibracja DAC	306
Rozdział 30. Monochromatyczne wyświetlacze graficzne	309
Podłączenie LCD do mikrokontrolera	311
Budowa i funkcje kontrolera ST7565R	313
Funkcje specjalne kontrolera	319
Inwersja i testowanie obrazu	319
Obracanie obrazu	319
Regulacja kontrastu	321
Numer pierwszej wyświetlanej linii	321
Czcionki	322
Mała optymalizacja	330
Podwójne buforowanie	332
Adres początku wyświetlania obrazu	333
Menu	335
Menu oparte na piktogramach	342
Rozdział 31. Pliki z danymi — jak je dodawać do projektu?	349
Kompilacja plików binarnych	350
Łączenie plików obiektowych z projektem	352
Dostęp do danych binarnych	356
Klasyczny sposób dostępu do danych	358
Dostęp do danych z wykorzystaniem przestrzeni adresowych	359
Rozdział 32. Magistrala pamięci zewnętrznej	361
Podłączenie pamięci	362
Konfiguracja portów IO	362
Przyporządkowanie sygnałów interfejsu EBI do portów IO	363
Konfiguracja 4-portowa	364
Pamięć SRAM	366
Pamięć SRAM w trybie LPC	371
Pamięć SDRAM	372
Konfiguracja sygnału CS	377
Określenie adresu bazowego i wielkości pamięci	377
Układ sterowania sygnałem wyboru w trybie SRAM	379
Układ sterowania sygnałem wyboru w trybie SDRAM	379
Przykładowa konfiguracja pamięci SDRAM	381
Konfiguracja zegara	383
Dostęp do pamięci z poziomu języka C	384
Dostęp do pamięci poniżej granicy 64 kB	384
Dostęp do pamięci powyżej granicy 64 kB	386

Rozdział 33. Generowanie obrazu wideo	391
Generowanie obrazu wideo w standardzie VGA	393
Wtyczka VGA i konwersja sygnałów	396
Monochromatyczny tryb tekstowy VGA	397
Monochromatyczny tryb graficzny VGA	407
Generowanie sygnału composite	409
Standard PAL	410
Monochromatyczny tryb tekstowy	413
Monochromatyczny tryb graficzny	416
Tworzenie nakładek (OSD)	417
Czas na kolor	424
Kodowanie koloru	425
Konwerter cyfrowo-analogowy	426
Generator obrazu composite	426
Wykorzystanie EuroSCART	428
Kolorowy obraz na TV	430
Rozdział 34. Niech zagra muzyka	439
Formaty plików dźwiękowych	440
Częstotliwość próbkowania	441
Format pliku	442
Obróbka dźwięku	443
Program Audacity	443
Program SoX	445
Wzmacniacz	446
Odtwarzamy muzykę z wykorzystaniem DAC	447
Inny sposób na podwójne buforowanie	457
Generowanie dźwięku z wykorzystaniem PWM	461
PWM — trochę teorii	461
Filtrowanie sygnału PWM	468
Odtwarzamy dźwięk za pomocą 8-bitowego PWM	472
Rozszerzenie HiRes i PWM o większej rozdzielczości	477
Kompresja dźwięku	480
Próbkowanie nieliniowe	480
Kompresja ADPCM	482
Kompresja IMA ADPCM	482
Nagrywanie mowy z wykorzystaniem kompresji ADPCM	486
Algorytm ADPCM firmy Dialogic	492
Rozdział 35. A może mp3?	495
Koprocesor mp3	496
Sposoby podłączenia do XMEGA	496
Dostęp do rejestrów układu	499
Format pliku wav	500
Rejestry GPIOR	502
Testy układu	502
Podstawowa komunikacja z koprocesorem	504
Rejestry układu VS1003B	508
Rejestr trybu pracy	508
Rejestr stanu układu	510
Rejestr kontroli basów	510
Rejestr SCI_CLOCKF	511
Rejestr czasu utworu	512
Rejestr formatu audio	512

Rejestry dostępu do pamięci RAM	513
Rejestr adresu wtyczki	513
Rejestr kontroli głośności	513
Odtwarzamy muzykę	513
Odtwarzamy muzykę z wykorzystaniem DMA	518
Magnetofon cyfrowy	528
VS100XX w roli magnetofonu	529
Własne wtyczki	535
DTMF jako przykład własnej wtyczki	535
Budujemy własną wtyczkę	541
Tworzenie tablicy z kodem wynikowym	543
Budowa wtyczki	544
Własna aplikacja, czyli dekodery DTMF	548
Rozdział 36. Fusebity i lockbity	557
Fusebity	558
Fusebit JTAGEN	558
Fusebit RSTDISBL	559
Fusebit BOOTRST	559
Fusebity SUT	559
Fusebit TOSCSEL	559
Układ detekcji awarii zasilania	559
Watchdog	560
Fusebit EESAVE	561
Lockbity	561
Sygnatura produkcyjna procesora	563
Numer serii	563
Numer wafra	563
Położenie na wafrze	564
Pozostałe bajty konfiguracyjne	564
Sygnatura użytkownika	565
Dostęp do danych z poziomu aplikacji użytkownika	568
Bajty kalibracyjne	569
Konfiguracja fuse- i lockbitów w AVR-libc	570
Lockbity w AVR-libc	570
Fusebity w AVR-libc	571
Dodatek A Spis rozdziałów książki „AVR. Praktyczne projekty”	573
Skorowidz	575

Rozdział 22.

Wyświetlacze LCD alfanumeryczne

Z tego rozdziału dowiesz się...

- ♦ jak podłączyć popularne wyświetlacze alfanumeryczne do XMEGA;
- ♦ jak stworzyć bibliotekę obsługującą kontroler HD44780;
- ♦ jak przysyłać polecenia dla LCD w formie transakcji i jak łączyć dostęp do kontrolera z aplikacji i funkcji obsługi przerwań.

Ze względu na malejące ceny, zwiększającą się dostępność oraz niski pobór energii coraz większym zainteresowaniem cieszą się wyświetlacze LCD. W tym rozdziale zostaną omówione wyświetlacze alfanumeryczne — ze uwagi na ich prostotę są ciągle najczęściej stosowanymi typami wyświetlaczy. W dalszej części książki zostaną omówione monochromatyczne wyświetlacze graficzne — dają one o wiele większe możliwości, ale ich sterowanie jest nieco bardziej skomplikowane. Ze względu na konieczność przesyłania sporej liczby danych wymagają także szybszego interfejsu łączącego z mikrokontrolerem. Stąd też zanim przejdziemy do ich praktycznego wykorzystania, będziemy musieli bliżej zapoznać się z kilkoma układami peryferyjnymi XMEGA.

Wyświetlacze LCD alfanumeryczne zawierają zazwyczaj scalone kontrolery, stąd też procesor nie steruje bezpośrednio matrycą LCD, ale komunikuje się z wyspecjalizowanym sterownikiem, który wykonuje jego polecenia. Dlatego też wykorzystanie tego typu wyświetlaczy wymaga znajomości typu użytego w nich sterownika. Wyświetlacze LCD mogą być łączone z mikrokontrolerem za pomocą różnych magistral — najczęściej są to magistrale SPI lub równoległe (w wersji 4-, 8- i 16-bitowej). Same wyświetlacze ze względu na budowę i możliwości możemy podzielić na dwie grupy:

- ♦ Wyświetlacze alfanumeryczne — umożliwiają one wyświetlanie cyfr, liter i innych symboli. Jednak w tym typie nie mamy możliwości sterowania poszczególnymi pikselami.
- ♦ Wyświetlacze graficzne — w tym typie możemy sterować stanem każdego piksela.

Aby wyświetlana na LCD zawartość była widoczna, niezbędne jest podświetlenie. Kupując wyświetlacz, musimy zwrócić uwagę, czy jest on wyposażony w jakieś podświetlenie (można dostać wyświetlacze LCD bez podświetlenia). Oczywiście lepiej jest wybrać wyświetlacz, który ma wbudowane podświetlenie. Samo podświetlenie może być wykonane w różny sposób. W starszych modelach spotyka się podświetlenie oparte na lampie CCFL (ang. *Cold Cathode Fluorescent Lamp*). Tego typu wyświetlacze są zwykle większe, cięższe, ale przede wszystkim wymagają specjalnej przetwornicy do sterowania lampą. Jej zadaniem jest generowanie wysokiego napięcia niezbędnego do zaświecenia się lampy, a następnie utrzymywanie go w granicach zapewniających jej prawidłowe działanie. Wyświetlacze tego typu są więc kłopotliwe w użytkowaniu, musimy wydać czasami sporo pieniędzy na odpowiednią przetwornicę, a w dodatku trwałość takiej lampy jest krótsza niż diod LED. Występują także problemy ze sterowaniem jasnością podświetlenia. W nowoczesnych wyświetlaczach LCD stosuje się praktycznie wyłącznie podświetlenie za pomocą diod LED. Nie wymagają one żadnych wyrafinowanych przetwornic do zasilania, zwykle zadowolają się napięciem w granicach 3 – 12 V, mają też znacznie większą trwałość. Jasnością takiego podświetlenia z łatwością można sterować, wykorzystując technikę PWM. Podświetlenie oparte na diodach LED może mieć różny kolor — biały, żółty, zielony, niebieski, czerwony. Kolor możemy sobie więc dobrać wg własnych preferencji. Najnowsze wyświetlacze alfanumeryczne są wykonywane w technologii OLED — w tej technologii świecą poszczególne piksele, więc taki wyświetlacz nie wymaga podświetlenia. Niejako przy okazji zyskujemy znacznie lepsze czasy przełączania pikseli — dla wyświetlaczy LCD, szczególnie w niższych temperaturach, czas przełączania wynosi kilkadziesiąt do kilkuset milisekund, co powoduje pojawienie się wyraźnych „duchów” i psuje estetykę. Wyświetlacze OLED nie mają tej wady. Jednak zazwyczaj są droższe.

Wskazówka

Jeżeli możesz, staraj się wybierać wyświetlacze LCD z podświetleniem opartym na diodach LED lub wykonane w technologii OLED.

Kolejną istotną kwestią jest regulacja kontrastu. Zwykle graficzne kolorowe LCD z wbudowanymi sterownikami automatycznie regulują kontrast, dodatkowo sterownik ma zaimplementowane rejestry umożliwiające wyłącznie programową zmianę kontrastu. W przypadku prostszych sterowników, występujących najczęściej w wyświetlaczach monochromatycznych (zarówno alfanumerycznych, jak i graficznych), kontrast reguluje się, podając odpowiednie napięcie na jeden z pinów wyświetlacza. Jest to niezwykle istotne, gdyż bez właściwego napięcia regulującego kontrast na wyświetlaczu nic nie zobaczymy. Możemy w takiej sytuacji odnieść błędne wrażenie, że wyświetlacz nie działa. Z kolei jeśli kontrast będzie zbyt duży, wszystkie piksele będą włączone, co też może sugerować błędne działanie LCD.

Wskazówka

Jedną z częstszych przyczyn tego, że po prawidłowym podłączeniu wyświetlacza LCD nic na nim nie widać albo wszystkie piksele są włączone, jest nieprawidłowe napięcie na pinie regulującym kontrast.

Obsługa wyświetlaczy alfanumerycznych

Wyświetlacze alfanumeryczne są zbudowane z matryc pikseli, zwykle o wielkości 5×8 pikseli, pogrupowanych razem. W tym typie wyświetlacza możemy sterować zawartością tak utworzonej matrycy znakowej, jednak nie ma możliwości sterowania poszczególnymi pikselami. Najczęściej spotykane wyświetlacze tego rodzaju mogą wyświetlać 1×8, 1×16, 2×16, 2×20, 4×16 znaków, gdzie pierwszy wymiar określa liczbę wyświetlanych wierszy, a drugi liczbę znaków w wierszu. Ponieważ nie sterujemy poszczególnymi pikselami, do kontrolera wysyłamy tylko kod znaku, który ma zostać wyświetlony na danej pozycji. Kontroler na podstawie kodu znaku generuje adres do specjalnego obszaru pamięci, tzw. tablicy znaków, w której znajduje się bajtowa reprezentacja poszczególnych pikseli tworzących znak. Dla matrycy 5×8 ma ona 40 bitów. Tablica ta jest umieszczona w pamięci ROM kontrolera LCD, nie możemy jej więc zmieniać. Zwykle jednak kontrolery udostępniają możliwość definicji kilku własnych znaków, dzięki czemu możemy zdefiniować np. znaki charakterystyczne dla języka polskiego. Takie podejście do generowania obrazu ma podstawową zaletę, jaką jest prostota i związane z tym niewielkie zapotrzebowanie na pamięć RAM. Do przechowania np. zawartości 8-znakowego wyświetlacza LCD wystarczy zaledwie 8 bajtów pamięci. Ma to szczególne znaczenie w prostych mikrokontrolerach, z niewielką ilością pamięci RAM. Najpopularniejszym kontrolerem stosowanym w wyświetlaczach alfanumerycznych jest *HD44780*; nawet jeśli w posiadanym wyświetlaczu jest inny kontroler, to mamy dużą szansę, że jest on z nim kompatybilny. Typowy rozkład sygnałów modułów opartych na tym kontrolerze pokazano w tabeli 22.1.

Tabela 22.1. Typowy układ wyprowadzeń modułów alfanumerycznych LCD opartych na kontrolerze *HD44780*

Pin	Nazwa	Funkcja
1	GND	Masa
2	Vcc	Zasilanie (typowo 5 V)
3	Vee	Regulacja kontrastu
4	RS	Zapis polecenia
5	RW	Strob odczyt/zapis
6	E	Wybór układu
7	D0	Bit danych 0
8	D1	Bit danych 1
9	D2	Bit danych 2
10	D3	Bit danych 3
11	D4	Bit danych 4
12	D5	Bit danych 5
13	D6	Bit danych 6
14	D7	Bit danych 7
15	A	Podświetlenie — anoda
16	K	Podświetlenie — katoda

Wskazówka

Przed podłączeniem modułu zawsze upewnij się, czy podany rozkład odpowiada użytemu modułowi. W szczególności sprawdź rozmieszczenie linii zasilających. Ich niewłaściwe podłączenie grozi uszkodzeniem modułu!

Zwykle piny 15 i 16 sterujące podświetleniem są umieszczone osobno lub też przed pinem 1. Stąd też zawsze należy je dokładnie zidentyfikować przed podłączeniem modułu. Do pinów tych należy podłączyć napięcie wykorzystane do podświetlenia modułu. Przyłączone napięcie zależy od typu zastosowanego podświetlenia — CCFL, folii elektroluminescencyjnej lub diod LED. W dalszej części będziemy zajmować się modulem z podświetleniem LED. W nocie katalogowej każdego modułu znajdują się szczegółowe informacje dotyczące zasilania podświetlenia. Zwykle w tym celu wymagane jest napięcie 5 V, a natężenie prądu podświetlenia wynosi 20 – 50 mA.

Wyświetlacze LCD alfanumeryczne są dostępne w handlu w wersjach dostosowanych do różnych napięć zasilających. Typowo jest to napięcie 5 V, co stwarza pewne problemy przy podłączeniu takiego LCD do procesorów rodziny XMEGA. Są one zasilane maksymalnym napięciem 3,6 V, nie ma więc możliwości, aby LCD i procesor działały w tych samych domenach napięciowych. W efekcie przy połączeniu obu układów musimy zastosować konwersję napięć. Ponieważ LCD alfanumeryczny z perspektywy procesora jest urządzeniem bardzo wolnym, całkowicie wystarczającym rozwiązaniem jest zastosowanie szeregowych rezystorów, które wraz z wbudowanymi w procesor diodami zabezpieczającymi będą stanowiły układ obniżający napięcie na magistrali komunikacyjnej z 5 V do bezpiecznego dla wejścia XMEGA napięcia. Z drugiej strony jedynek logicznych generowanych przez procesor zasilany napięciem 3,3 V jest poprawnie rozpoznawana przez LCD pracujący z napięciem 5 V. Jeśli procesor byłby zasilany bardzo niskim napięciem (rzędu 1,8 – 2,8 V), wymagany byłby bardziej skomplikowany konwerter, co zostało szerzej omówione w rozdziale 7. książki *AVR. Praktyczne projekty*.

Wyświetlacze LCD wymagają podświetlenia, bez tego wyświetlana zawartość jest praktycznie nieczytelna. W starszych konstrukcjach wykorzystywano podświetlenie w oparciu o lampy fluorescencyjne lub folie elektroluminescencyjne, jednak obecnie dominującym typem jest podświetlenie za pomocą diod LED.

Wskazówka

Ponieważ zasilamy diodę LED, wymagane jest dołączenie szeregowego rezystora. Czasami taki rezystor jest wbudowany w moduł LCD.

Podświetlenie tego typu zużywa sporą ilość energii. Innym rozwiązaniem jest kupno wyświetlacza wykonanego w technologii OLED (ang. *Organic Light-Emitting Diode*). Wyświetlacze tego typu cechują się zdecydowanie lepszym kontrastem, ale także większą szybkością przełączania, w związku z czym można za ich pomocą uzyskać o wiele lepsze efekty animacji, które są praktycznie nieosiągalne dla klasycznych wyświetlaczy LCD. Nie mają one także innej wady LCD — zależności szybkości przełączania segmentów od temperatury.

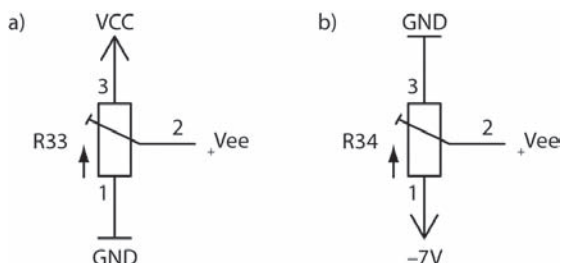
Wyświetlacze OLED nie mają wyprowadzonych pinów odpowiedzialnych za podświetlenie — po prostu go nie wymagają.

Kolejną istotną kwestią jest podłączenie właściwego napięcia regulującego kontrast wyświetlacza. Dla większości modułów LCD mieści się ono w przedziale $GND - V_{cc}$, a dla modułów o rozszerzonym zakresie temperatury w przedziale od -7 do 0 V — rysunek 22.1.

Rysunek 22.1.

Podłączenie napięcia regulującego kontrast:

- a) moduły klasyczne,
b) moduły o rozszerzonym zakresie temperatur

Napięcie ujemne można uzyskać z prostej pompy ładunkowej sterowanej przebiegiem PWM z procesora. Pobór prądu z tego wejścia jest znikomo mały. Alternatywnie można użyć układu *ICL7660*, który może generować napięcia ujemne.

Kolejną decyzją, jaką musimy podjąć, jest sposób podłączenia modułu LCD z mikrokontrolerem. Mamy do wyboru dwie opcje — albo podłączamy wszystkie 8 linii danych (D0 – D7), albo tylko 4 najstarsze (D4 – D7). Podłączając tylko 4 linie danych, zmniejszamy liczbę niezbędnych połączeń modułu z mikrokontrolerem oraz liczbę wykorzystanych linii I/O. Ze względu na znikomą ilość danych przesyłanych z/do modułu, wynikające z podłączenia tylko 4 linii danych spowolnienie transmisji jest bez znaczenia. **W trybie 4-bitowym najpierw transferowana jest starsza, a potem młodsza tetrada.** Niewykorzystane linie D0 – D3 można pozostawić niepodłączone; większość modułów wewnętrznie podciąga niepodłączone linie poprzez rezystor do V_{cc} .

Wskazówka

Ponieważ linie D0 – D7 są dwukierunkowe, musimy pamiętać, aby podczas operacji odczytu z LCD odpowiednie piny mikrokontrolera były ustawione jako wejścia. W przeciwnym przypadku dojdzie do konfliktu.

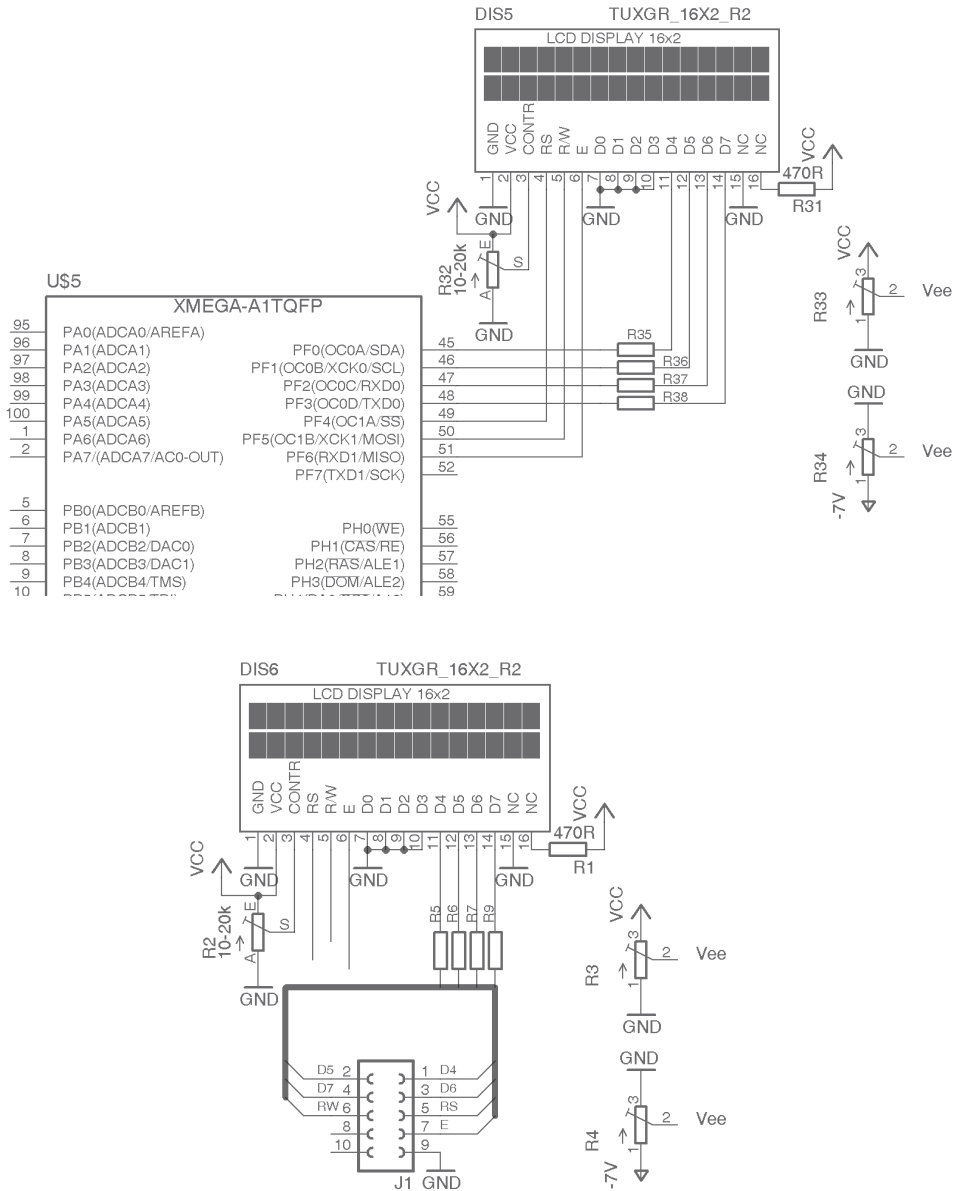
Kolejnym sygnałem, co do którego musimy podjąć decyzję, jest sygnał RW określający typ operacji (odczyt/zapis). Ponieważ zwykle zapisujemy dane do LCD, właściwie nie zachodzi konieczność ich odczytywania; możemy ten sygnał na stałe połączyć z masą, oszczędzając w ten sposób jedną linię I/O procesora. Takie rozwiązanie ma jednak poważną wadę — po jego zastosowaniu nie jest możliwe odczytywanie sygnału zajętości modułu (ang. *busy flag*). Powoduje to, że pomiędzy kolejnymi zapisami do modułu musimy stosować opóźnienia dobrane na najwolniejszą możliwą okoliczność. W efekcie cała transmisja jest wolniejsza, niż mogłaby być.

Wskazówka

Jeśli korzystamy z tych modułów, nie musimy pisać własnych procedur ich obsługi. Instalując środowisko WinAVR (lub nowy toolchain firmy Atmel), w katalogu `doc\avr-libc\examples\sdtiodemo` znajdziemy gotowe funkcje obsługi HD44780. Funkcje te nie działają z mikrokontrolerami XMEGA, stąd też w załączonych przykładach zostały one zmodyfikowane tak, aby poprawnie współpracować również z tymi mikrokontrolerami.

Możemy też skorzystać z licznych przykładów dostępnych w internecie. W dalszej części rozdziału zostaną wykorzystane funkcje z pakietu WinAVR napisane przez Joerga Wunscha. Pokazane przykłady zakładają, że wyświetlacz jest połączony z mikrokontrolerem tak jak na rysunku 22.2.

Rysunek 22.2. Połączenie LCD z mikrokontrolerem. Na górze podłączenie do mikrokontrolera XMEGA, na dole podłączenie do modułu Xplained. Na schematach pokazano także opcjonalne sposoby podłączenia pinu Vee odpowiedzialnego za regulację kontrastu LCD

Zanim coś wyświetlimy na LCD, musimy poznać, w jaki sposób są generowane znaki. Sterownik LCD zawiera w sobie, niezależnie od typu użytej matrycy, 80 bajtów pamięci DDRAM (ang. *Display Data RAM*). Jeśli zastosowana matryca wyświetla mniejszą liczbę znaków, to część komórek pamięci jest nieużywana. Możemy je wykorzystać do innych celów — np. jako zwykłą pamięć RAM. Możemy też użyć jej do przesuwania napisów, które nie mieszczą się na wyświetlaczu. Aby można było umieścić znak na właściwej pozycji, niezbędne jest poznanie organizacji pamięci kontrolera. W zależności od użytej matrycy pamięć ta jest zorganizowana następująco:

- ♦ Dla matryc 16×1 — pamięć jest podzielona na dwa obszary, każdy zawierający po 8 znaków. Obszar pierwszy (od lewej) ma adresy $0x00$ do $0x07$, a obszar drugi (prawy) adresy $0x40$ do $0x47$. Stąd też gdy wyświetla się tekst przekraczający granicę obszarów, należy zadbać, aby poszczególne litery trafiły pod właściwe adresy.
- ♦ Dla matryc 20×1 — adresy $0x00$ do $0x13$.
- ♦ Dla matryc 16×2 — adres pierwszej linii zaczyna się od $0x00$ do $0x0f$, adres drugiej linii od $0x40$ do $0x4f$.
- ♦ Dla matryc 20×2 — adresy pierwszej linii to $0x00$ do $0x13$, a drugiej $0x40$ do $0x53$.
- ♦ Dla matryc 40×2 — adresy pierwszej linii to $0x00$ do $0x27$, drugiej linii $0x40$ do $0x67$.
- ♦ Dla matryc 20×4 — adresy pierwszej linii to $0x00$ do $0x13$, drugiej $0x40$ do $0x53$, trzeciej $0x14$ do $0x27$, a czwartej $0x54$ do $0x67$.

Jak widać, w niektórych typach wyświetlaczy po każdej linii zostaje od kilku do kilkunastu bajtów, których zawartość nie jest wyświetlana. Ma to pewną zaletę — możemy do pamięci modułu wpisywać teksty dłuższe, niż są wyświetlane na ekranie, co ułatwia przewijanie tekstu. Niestety ma to też pewną wadę — funkcje wyświetlające coś na ekranie muszą „wiedzieć”, jaką organizację ma matryca. W przeciwnym przypadku nie ma możliwości prawidłowego wyliczenia adresu komórki, do której ma odbyć się zapis.

W dalszej części rozdziału zostanie wykorzystany moduł LCD o organizacji 16×2 (ale można też bez problemu wykorzystać dowolny inny).

Zanim będzie można coś wyświetlić na ekranie, moduł musi zostać zainicjalizowany. W trakcie inicjalizacji ustawiane są podstawowe parametry pracy sterownika LCD — organizacja matrycy (liczba linii), wielkość czcionki (5×8 lub 8×11 pikseli). Wielkość czcionki zależy od typu podłączonej matrycy LCD. Dla konkretnego modułu LCD tylko jedna z tych wartości będzie poprawna. Oprócz inicjalizacji modułu należy także poprawnie ustawić stan pinów I/O wykorzystywanych do podłączenia modułu LCD.

Większość pracy związanej z inicjalizacją modułu LCD, odbieraniem i wysyłaniem do niego danych wykonuje biblioteka Joerga Wunscha. Dostarcza ona niskopoziomowe funkcje umożliwiające komunikację ze sterownikiem *hd44780* i innymi kompatybilnymi z nim sterownikami. Wystarczy, że do aplikacji, w której planujemy wykorzystać taki moduł, dołączymy plik *hd44780.c* oraz plik nagłówkowy *hd44780.h*.

Oba pliki „zakładają”, że istnieje plik nagłówkowy *defines.h*, zawierający podstawowe definicje związane ze sposobem podłączenia modułu LCD z mikrokontrolerem. Na początku należy określić, które linie I/O zostały wykorzystane do podłączenia modułu:

```
#define HD44780_RS A, 4
#define HD44780_RW A, 5
#define HD44780_E A, 6
#define HD44780_D4 A, 0
```

W powyższym przykładzie do kolejnych linii portu A (A4 – A6) zostały podłączone sygnały RS, RW i E modułu, natomiast do linii A0 – A3 linie D4 – D7 modułu LCD. Ważne jest, aby linie danych łączyć z pinami I/O w kolejności rosnącej. Biblioteka wykorzystuje do transmisji danych pomiędzy modułem a mikrokontrolerem tylko 4 linie danych — dzięki temu możemy zmniejszyć liczbę połączeń, a zwolnione linie I/O wykorzystać do innych celów. W pliku występuje jeszcze jedna definicja:

```
#define USE_BUSY_BIT 1
```

Określa ona, że biblioteka będzie używać flagi Busy modułu LCD — umożliwia to uzyskanie optymalnej szybkości współdziałania z modułem. Zakończenie realizacji bieżącej operacji moduł sygnalizuje zmianą stanu tej flagi, co umożliwia niezwłoczne wysłanie kolejnej komendy. Jeśli nie używamy flagi Busy, program musi generować maksymalne zalecane w nocie katalogowej opóźnienia, w efekcie cała transmisja zwalnia. Po zdefiniowaniu używanych pinów w pliku *defines.h* możemy rozpocząć korzystanie z biblioteki.

W pliku *hd44780.h* są udostępnione prototypy funkcji odpowiedzialnych za współpracę z modułem LCD.

Funkcje biblioteczne

Podstawę modułu stanowią dwie funkcje umożliwiające odpowiednio wysłanie danych do modułu oraz ich odczytanie:

```
void hd44780_outbyte(uint8_t b, uint8_t rs);
uint8_t hd44780_inbyte(uint8_t rs);
```

Obie funkcje wysyłają/odczytują 8-bitową daną; w przypadku wykorzystania tylko 4-bitowej szyny danych wysyłanie i odczytywanie danych odbywa się w dwóch etapach. Dodatkowo zmienna *rs* określa tryb dostępu. W przypadku wysyłania danych do modułu *rs* = 0 powoduje, że dane zostaną wysłane do rejestru komend, a jeśli *rs* = 1, dane trafią do rejestru danych. Przy odczycie jest podobnie, z tym że dla *rs* = 0 jest odczytywana flaga Busy i rejestr AC (ang. *Address Counter*).

Kolejna funkcja odpowiada za oczekiwanie na gotowość modułu:

```
void hd44780_wait_ready(bool isLong);
```

W przypadku gdy w pliku *defines.h* symbol *USE_BUSY_FLAG* ma wartość 1, parametr *isLong* jest ignorowany, a optymalizator kompilatora usuwa go, gdyż nie jest on wykorzystywany przez funkcję. Kiedy wartość *USE_BUSY_FLAG* jest różna od 1, parametr

ten określa długość opóźnienia. Jeśli jest różna od 0, opóźnienie wynosi 1,52 ms, a jeżeli jest równa 0, opóźnienie wynosi 37 μ s. Ponieważ lepiej jest używać flagi Busy, możemy ten parametr ignorować.

Powyższe trzy funkcje wystarczą do komunikacji z modułem, dla wygody zdefiniowano jednak kolejne. Funkcje `hd44780_outcmd(n)` i `hd44780_incmd()` umożliwiają odpowiednio wysłanie polecenia do rejestru komend kontrolera lub odczytanie bitu Busy i licznika AC. Dwie kolejne — `hd44780_outdata(n)` oraz `hd44780_indata()` — umożliwiają zapis i odczytanie rejestru danych.

Oprócz funkcji odpowiedzialnych za komunikację z modułem LCD zdefiniowano także funkcję przeprowadzającą podstawową inicjalizację modułu, `hd44780_init(void)`, oraz funkcję `hd44780_powerdown(void)`, ustawiającą wszystkie linie użyte do komunikacji w stan 0, co umożliwia bezpieczne odłączenie zasilania od modułu LCD. **W przypadku pozostawienia którejś z wyżej wymienionych linii w stanie 1 przy odłączonym zasilaniu modułu stanowi ona jego zasilanie. W efekcie mimo wyłączenia moduł może pobierać znaczny prąd.**

Szerszego omówienia wymaga funkcja `hd44780_outcmd(cmd)`, która umożliwia wysłanie polecenia do rejestru poleceń sterownika LCD. Dla wygody zdefiniowane zostały różne komendy ułatwiające współpracę z modułem LCD. Komendy te są przekazywane jako argument wywołania funkcji `hd44780_outcmd, np.:`

```
hd44780_outcmd(HD44780_CLR);
```

powoduje wysłanie do sterownika polecenia `HD44780_CLR`, czyszczącego zawartość pamięci DDRAM kontrolera.

Komendy

Funkcja `hd44780_outcmd` przyjmuje jako argument predefiniowane makrodefinicje, znacznie ułatwiające współpracę z kontrolerem modułu LCD. Poniżej zostaną one pokrótce omówione.

HD44780_SHIFT(shift, right)

Ta makrodefinicja powoduje przesunięcie pozycji wyświetlanego tekstu (`shift = 1`) o jedną pozycję w lewo (argument `right = 0`) lub w prawo (argument `right = 1`). W przypadku gdy `shift = 0`, przesuwany w lewo lub prawo jest tylko kursor. Wysyłając wielokrotnie to polecenie, uzyskujemy kolejne przesunięcia o jedną pozycję w lewo lub prawo. Polecenie to służy głównie do przesuwania tekstu. Jednak ze względu na dużą bezwładność tekstowych modułów LCD nie należy przesuwać liter częściej niż ok. raz na sekundę — częstsze przesuwanie daje bardzo nieprzyjemne efekty wizualne. Każdy bufor linii jest „zawijany”, to znaczy, że po ostatnim znaku z prawej jest wyświetlany pierwszy znak z lewej i odwrotnie. Należy pamiętać, że długość bufora jest stała dla danego modelu matrycy. Np. dla modułów 16×2 bufor jednej linii wynosi dokładnie 40 bajtów, z czego 16 jest jednorazowo wyświetlanych. Poniższy kod cyklicznie przewija wyświetlany tekst w lewo:

```
lcd_puttext_P(PSTR("Test bufora i przewijania tekstu.\nTen tekst przewija sie w lewo"));
while(1)
{
```

```

hd44780_outcmd(HD44780_SHIFT(1,0));
_delay_ms(700);
}

```

HD44780_FNSET(if8bit, twoline, font5x10)

Polecenie to wybiera typ interfejsu — 8-bitowy, jeśli wartość parametru `if8bit` jest równa 1, lub 4-bitowy, jeśli jest równa 0. Typ interfejsu musi odpowiadać sposobowi połączenia modułu z mikrokontrolerem. Parametr `twoline` określa, czy podłączona matryca LCD ma jedną linię znaków, czy dwie. Matryce, które mają 4 linie tekstu, są traktowane przez kontroler jako matryce dwuliniowe — parametr `twoline` powinien mieć wartość 1. Jeśli dla matrycy zawierającej dwie lub więcej linii ustawimy go na 0, to wyświetlana będzie tylko jedna linia (w przypadku matryc dwuliniowych górna), a w przypadku matryc 4-liniowych będą wyświetlane dwie linie, rozdzielone linią pustą.

Ostatni parametr określa typ używanego generatora znaków. Powinien on odpowiadać użytej w module matrycy, zwykle więc jego wartość wynosi 0.

HD44780_DISPCTL disp, cursor, blink)

Ustawia różne parametry pracy matrycy. Jeśli parametr `disp` ma wartość 1, to matryca jest włączona (wyświetla zawartość DDRAM), a jeśli 0, to matryca jest wyłączona, lecz stan pamięci DDRAM nie ulega zmianie. Np. kod:

```

while(1)
{
hd44780_outcmd(HD44780_DISPCTL(0,1,1));
_delay_ms(700);
hd44780_outcmd(HD44780_DISPCTL(1,1,1));
_delay_ms(700);
}

```

powoduje naprzemienne włączanie i wyłączanie matrycy, w efekcie wyświetlany tekst mruga.

Parametr `cursor` określa, czy sprzętowo wyświetlany kursor ma być widoczny (wartość parametru 1), czy niewidoczny (wartość parametru 0). Jeśli kursor jest widoczny, to dodatkowo możemy określić, czy ma migać (wartość parametru `blink` równa 1), czy nie (`blink` = 0). Jeśli kursor jest widoczny i nie miga, jest wyświetlany w postaci poziomej kreski. Wyświetlanie kursora może być użyteczne w sytuacji, kiedy użytkownik wprowadza jakieś dane. W pozostałych sytuacjach kursor możemy wyłączyć.

HD44780_ENTMODE inc, shift)

Określa sposób wprowadzania danych do pamięci. Jeśli parametr `inc` ma wartość 1, to po każdej operacji zapisu/odczytu adres pamięci jest automatycznie zwiększany o jeden, co przyspiesza operację zapisu/odczytu kolejnych znaków. Jeśli wartość `inc` jest równa 0, to adres jest automatycznie zmniejszany o 1. Dodatkowo parametr `shift` określa, czy wyświetlany obraz ma być automatycznie przesuwany, tak aby wyświetlać ostatnio wprowadzony znak (`shift` = 1) lub go nie wyświetlać (`shift` = 0).

HD44780_CLR

Powoduje wyczyszczenie (wypełnienie znakami o kodzie 32) całej zawartości pamięci DDRAM. Jednocześnie kursor wraca do pozycji pierwszej (pierwsza linia, pierwszy znak).

Uwaga

Niewyświetlane bajty pamięci DDRAM także są kasowane. Jeśli są one używane do przechowywania zmiennych programu, to przed operacją kasowania należy je skopiować w bezpieczne miejsce. W przeciwnym przypadku zostaną utracone.

Wskaźnik adresu do pamięci DDRAM jest ustawiany na 0, zerowane jest także przesunięcie.

HD44780_HOME

Powoduje powrót kursora do pozycji początkowej — pierwsza linia, pierwszy znak. Wskaźnik adresu do pamięci DDRAM w efekcie zawiera 0, zerowane jest również przesunięcie wyświetlania znaków, w efekcie są one wyświetlane od pozycji 0.

HD44780_DDADDR(addr)

Ustawia następną adres zapisu/odczytu w pamięci DDRAM na `addr`. Tylko 7 bitów argumentu `addr` jest branych pod uwagę, w związku z czym można zaadresować maksymalnie 128 bajtów pamięci (z czego sterownik ma tylko 80, pozostałe lokacje są nieużywane).

HD44780_CGADDR(addr)

Ustawia następną operację odczytu/zapisu w pamięci CGRAM na `addr`. Pod uwagę branych jest tylko 6 bitów zmiennej `addr`, w efekcie można zaadresować maksymalnie 64 bajty pamięci CGRAM.

Przedstawione powyżej funkcje zapewniają jedynie podstawową komunikację z modulem LCD. Potrzebujemy jednak ciągle funkcji odpowiedzialnej za jego inicjalizację — funkcja biblioteczna przeprowadza ten proces tylko w podstawowym zakresie, musimy jeszcze zadbać o właściwe ustawienie parametrów związane z posiadaną matrycą. Napiszmy więc własne rozwinięcie funkcji inicjalizacyjnej:

```
void lcd_init()
{
    hd44780_init(); // Podstawowa inicjalizacja modułu
    hd44780_outcmd(HD44780_CLR); // Wyczyść pamięć DDRAM
    hd44780_wait_ready(1000);
    hd44780_outcmd(HD44780_ENTMODE(1, 0)); // Tryb autoinkrementacji AC
    hd44780_wait_ready(1000);
    hd44780_outcmd(HD44780_DISPCTL(1, 0, 0)); // Włącz wyświetlacz, wyłącz kursor
    hd44780_wait_ready(1000);
}
```

Zauważ, że po wysłaniu każdego polecenia do modułu jest wywoływana funkcja `hd44780_wait_ready(1000)` odpowiedzialna za oczekiwanie, aż realizacja wysłanego polecenia dobiegnie końca. **Jest to niezbędne, gdyż do czasu ukończenia bieżącej**

operacji dalsze polecenia są ignorowane. Jako argument podany jest parametr 1000 — jest on bez znaczenia, nasza biblioteka korzysta z flagi Busy i po prostu go ignoruje. Po wykonaniu powyższej funkcji moduł LCD jest poprawnie zainicjalizowany, a jego pamięć jest wyczyszczona (zawiera bajty 0x20) i w efekcie moduł nic nie wyświetla. Od tej chwili możemy wysyłać znaki do wyświetlenia.

Po wykonaniu inicjalizacji ekran może pozostać czysty lub wyświetlać całkowicie wypełnione kwadraty (wszystkie piksele włączone). Jeśli po inicjalizacji wszystkie piksele są włączone, należy nieco zmniejszyć kontrast.

Aby sobie ułatwić to zadanie, zdefiniujemy funkcję wysyłającą do modułu jeden znak:

```
void lcd_putchar(char c)
{
    static bool second_nl_seen;
    static uint8_t line=0;

    if ((second_nl_seen) && (c != '\n') && (line==0))
        // Odebrano pierwszy znak
        hd44780_wait_ready(40);
        hd44780_outcmd(HD44780_CLR);
        hd44780_wait_ready(1600);
        second_nl_seen=false;
    }
    if (c == '\n')
    {
        if (line==0)
        {
            line++;
            hd44780_outcmd(HD44780_DDADDR(64)); // Adres pierwszego znaku drugiej linii
            hd44780_wait_ready(1000);
        }
        else
        {
            second_nl_seen=true;
            line=0;
        }
    }
    else
    {
        hd44780_outdata(c);
        hd44780_wait_ready(40);
    }
}
```

Funkcja ta, ze względu na skomplikowane adresowanie pamięci DDRAM, jest zależna od konkretnego modelu modułu LCD. Będzie prawidłowo współpracować z modułami 2×16, 2×20 i 2×40 znaków. W przypadku innych modułów pozycje niektórych znaków mogą być nieprawidłowe.

Możemy już wyświetlać na LCD pojedyncze znaki, czas na wyświetlanie tekstu. Ponieważ teksty jako stałe dla zaoszczędzenia cennej pamięci RAM przechowuje się zazwyczaj w pamięci FLASH, zdefiniujemy funkcję odczytującą podany łańcuch znakowy z pamięci FLASH, a następnie umieszczającą go na LCD:

```
void lcd_puttext_P(prog_char *txt)
{
    char ch;
    while((ch=pgm_read_byte(txt)))
    {
        lcd_putchar(ch);
        txt++;
    }
}
```

Powyższa funkcja wysyła kolejne znaki odczytane z pamięci FLASH na LCD za pomocą funkcji `lcd_putchar`. Po napotkaniu znaku końca łańcucha (0, nul) przerywa swoje działanie.

Pozostaje nam przetestować działanie przedstawionych funkcji:

```
int main()
{
    lcd_init();
    lcd_puttext_P(PSTR("Test LCD.\nDruga linia"));
    while(1) {}
}
```

Na ekranie modułu LCD powinien wyświetlić się napis:

```
Test LCD.
Druga linia
```


Wskazówka

Jeśli na LCD nic nie widzimy, to w pierwszej kolejności powinniśmy sprawdzić kontrast, zmieniając napięcie na pinie Vee modułu LCD.

Warto zdefiniować jeszcze funkcję ustawiającą pozycję, od której będzie wyświetlany następny znak:

```
void lcd_goto(uint8_t x, uint8_t y)
{
    hd44780_outcmd(HD44780_DDADDR(0x40*y+x));
    hd44780_wait_ready(1000);
}
```

Funkcja ta przyjmuje dwa parametry: `x` i `y`, określające pozycję, na której zostanie wyświetlony następny znak wysłany z mikrokontrolera do modułu LCD. Dzięki temu z łatwością możemy uaktualniać zawartość LCD, bez konieczności ponownego przesyłania wszystkich danych. Funkcja ta jest zależna od typu zastosowanego modułu.

Ostatnią funkcją jest funkcja umożliwiająca czyszczenie zawartości pamięci modułu. Odpowiedzialne za to jest proste polecenie wysyłane do sterownika:

```
void lcd_cls()
{
    hd44780_outcmd(HD44780_CLR);
    hd44780_wait_ready(false);
}
```

Oprócz czyszczenia zawartości pamięci modułu powoduje ono ustawienie kursora w punkcie (0,0).

Definiowanie własnych znaków

Układ HD44780 jest wyposażony w 64 bajty pamięci CGRAM (ang. *Character Generator RAM*), która może przechowywać mapy bitowe 8 znaków o matrycy 5×8 pikseli lub 4 znaków o matrycy 5×10 pikseli. Przykład definicji znaku na matrycy 5×8 pokazano na rysunku 22.3.

Rysunek 22.3.

Przykład definicji własnego znaku w pamięci CGRAM. Znak rysujemy na matrycy 5×8 bitów, pola zaciemnione odpowiadają wartości 1, pola białe wartości 0. Wartość wyliczoną dla każdej linii pikseli wpisujemy do pamięci CGRAM sterownika. Najstarsze 3 bity każdego bajta (pola szare) są bez znaczenia — wyświetlacz pomija je przy wyświetlaniu obrazu

Adres		Wartość
0		00100 = 4
1		01110 = 14
2		11111 = 31
3		00100 = 4
4		00100 = 4
5		11111 = 31
6		01110 = 14
7		00100 = 4

Dostęp do tej pamięci jest możliwy dzięki wysłaniu polecenia ustawiającego adres zapisu/odczytu pamięci CGRAM. Po jego wysłaniu wszystkie operacje zapisu i odczytu dotyczą tej pamięci, a nie pamięci DDRAM. Aby wrócić do adresowania pamięci DDRAM, należy wybrać jej adres lub dokonać operacji wymagającej przesunięcia kursora.

Wskazówka

Pamięć CGRAM jest pamięcią ulotną, po ponownym włączeniu zasilania definicje znaków muszą być ponownie przesłane przez procesor.

Bity o wartości 1 w definicji znaku odpowiadają włączonym pikselom, bity o wartości 0 pikselom wyłączonym. Najstarsze 3 bity każdego bajta w pamięci CGRAM są bez znaczenia — te pozycje nie są wyświetlane przez matrycę. Definiując znak, należy także pamiętać, że ostatnia linia wyświetlana przez matrycę (w zależności od wielkości matrycy znaku linia 8 lub 10) powinna zawierać same zera — w tej linii będzie wyświetlany kursor.

Najczęściej matryce LCD podłączone do sterownika HD44780 mają organizację 5×8, czyli jeden znak jest definiowany przez 8 kolejnych bajtów określających stan poszczególnych linii tworzących znak. Stwórzmy funkcję, której zadaniem będzie załadowanie definicji znaków z pamięci FLASH mikrokontrolera do pamięci CGRAM:

```
void lcd_defchar_P(uint8_t charno, prog_uint8_t *chardef)
{
    hd44780_outcmd(HD44780_CGADDR(charno*8));
    hd44780_wait_ready(40);
    for(uint8_t c=0;c<8;c++)
    {
        hd44780_outdata(pgm_read_byte(chardef));
    }
}
```

```

    hd44780_wait_ready(40);
    chardef++;
}
}

```

Funkcja `LCD_defchar_P` jako argumenty przyjmuje numer definiowanego znaku (0 – 7) oraz wskaźnik do obszaru pamięci FLASH zawierającego definicję znaku (obszar ten zajmuje 8 następujących po sobie bajtów). Jak widzimy, funkcja najpierw ustawia właściwy adres, pod którym znajdzie się początek definicji znaku w pamięci CGRAM — ponieważ jeden znak jest opisywany za pomocą 8 bajtów, kolejne adresy znaków to *kod_znaku* × 8. Następnie dane opisujące znak są ładowane z pamięci mikrokontrolera i zapisywane w pamięci CGRAM sterownika. Poniższy program ilustruje wykorzystanie funkcji `LCD_defchar_P`:

```

prog_uint8_t char1[8][8]={0,0,0,0,0,0,255}, {0,0,0,0,0,0,255,255},
↳{0,0,0,0,0,255,255,255}, {0,0,0,0,255,255,255,255}, {0,0,0,255,255,255,255,255},
↳{0,0,255,255,255,255,255,255}, {0,255,255,255,255,255,255,255},
↳{255,255,255,255,255,255,255,255}};

int main()
{
    for(uint8_t x=0;x<8;x++) lcd_defchar_P(x,&char1[x][0]); // Załaduj wzorce znaków
    lcd_init();
    for(uint8_t x=0;x<8;x++) lcd_putchar(x); // Wyświetl znaki o kodach 0 – 7
    while(1) {}
}

```

W pierwszej linii funkcji `main` następuje załadowanie nowych definicji znaków do pamięci CGRAM, następnie inicjalizowany jest wyświetlacz, po czym w pierwszej linii są wyświetlane znaki o kodach 0 – 7, a więc znaki, których definicja została przesłana z mikrokontrolera.

Zauważ, że pamięć CGRAM, podobnie jak DDRAM, możemy zapisywać i odczytywać przed inicjalizacją modułu LCD. Proces inicjalizacji jest potrzebny tylko do prawidłowego wyświetlania na ekranie LCD.

Ponieważ dane potrzebne do wyświetlenia znaku są na bieżąco pobierane z pamięci podczas odświeżania matrycy LCD, jakiegokolwiek zmiany w definicji znaku, kiedy jest on widoczny na LCD, pociągają za sobą natychmiastowe zmiany w wyświetlanym obrazie. Można tę właściwość sterownika wykorzystać do stworzenia prostych animacji:

```

void lcd_box(uint8_t y)
{
    hd44780_outcmd(HD44780_CGADDR(0)); // Zaczynamy od znaku o kodzie 0
    hd44780_wait_ready(40);
    for(uint8_t c=0;c<y;c++) // Stwórz linie z włączonymi pikselami
    {
        hd44780_outdata(0xFF);
        hd44780_wait_ready(40);
    }
    for(uint8_t c=y;c<8;c++) // Stwórz linie z wyłączonymi pikselami
    {
        hd44780_outdata(0x00);
        hd44780_wait_ready(40);
    }
}

```

```

}

int main()
{
    lcd_init();
    lcd_putchar(0);
    while(1)
    {
        for(uint8_t x=0;x<8;x++)
        {
            lcd_box(x);
            _delay_ms(100);
        }
        for(int8_t x=7;x>=0;x--)
        {
            lcd_box(x);
            _delay_ms(100);
        }
    }
}

```

Funkcja main wyświetla na LCD tylko jeden znak o kodzie 0, a następnie cyklicznie zmienia jego definicję w pamięci CGRAM. W efekcie postać znaku wyświetlana na ekranie ciągle się zmienia.

Transakcyjna obsługa LCD

Pokazana do tej pory obsługa LCD alfanumerycznego miała pewne wady. Jak wiemy, operacje odwołujące się do kontrolera LCD są niezwykle wolne, cykl odczytu/zapisu dowolnego rejestru kontrolera trwa co najmniej 1600 ns, co dla MCU taktowanego zegarem 32 MHz przekłada się na czas wykonania około 52 instrukcji asemblera. Co gorsza, większość komend realizowanych przez kontroler jest wykonywana w czasie około 37 μ s, co przekłada się na tysiące zmarnowanych taktów MCU. Stąd też jakkolwiek zapis/odczyt LCD to z perspektywy programu straszne marnotrawstwo czasu.

Wskazówka

Problem ten dotyczy każdego urządzenia IO, które działa wolniej niż procesor. W takiej sytuacji warto napisać pewną warstwę pośrednią — sterownik — którego zadaniem będzie buforowanie żądań dostępu do urządzenia i rozstrzyganie konfliktów, dzięki czemu różne części programu będą „miały wrażenie”, że mają wyłączny dostęp do urządzenia.

Pokazane wcześniej funkcje obsługi LCD mają jeszcze jedną wadę — nie są współbieżne, czyli nie można ich wykonywać jednocześnie w kilku miejscach programu, w tym w szczególności w programie głównym i w funkcjach obsługi przerwań. W wielu przypadkach ta wada jest bez znaczenia, jednak czasami jest uciążliwa — dla przykładu gdy na wyświetlany tekst chcielibyśmy nałożyć inne informacje, np. o dacie lub godzinie. Oczywiście wyświetlanie można zorganizować tak, aby nie było potrzeby pisania współbieżnego kodu, np. poprzez zastosowanie bufora pamięci VRAM kontrolera LCD. Rodzi to jednak kolejne problemy i jest mało eleganckie.

Zastanówmy się, w jaki sposób, najlepiej jednocześnie, rozwiązać problem wolnego dostępu do urządzenia i współbieżności kodu. Rozwiązaniem może być wprowadzenie tzw. transakcji. **Transakcją nazywamy zbiór operacji tworzących pewną całość. To, co wyróżnia tak wykonywany zestaw operacji, to atomowość, spójność, izolacja i trwałość.** Pod tymi terminami kryje się istota wykonywanej operacji. Atomowość transakcji zapewnia, że jest ona wykonywana w sposób niepodzielny, co gwarantuje nam prawidłową współpracę z danym urządzeniem I/O, w tym przypadku kontrolerem LCD. Ważna dla nas jest także izolacja — dzięki temu inne operacje na LCD (inne transakcje) nie będą miały wpływu na wynik aktualnie wykonywanej transakcji — nie będą zakłócały jej wykonania, z drugiej strony nasza transakcja nie zakłóci wykonania innych. Trwałość z kolei zagwarantuje nam, że jeśli sterownik potwierdzi wykonanie transakcji, to znaczy, że efekt jej działania jest wyświetlony na LCD. Ta cecha nie jest nam aż tak potrzebna — jest ona, wydawałoby się, oczywista. Niemniej jest to pewna gwarancja, że cała operacja przebiegła poprawnie i w efekcie LCD znajduje się w określonym przez nas stanie. Tyle teorii, przejdźmy do praktyki.

Kody poniższego przykładu znajdują się w katalogu *Przykłady/LCD-alfa/LCD-transact*.

Aby zapewnić transakcyjny dostęp do LCD, musimy stworzyć pewne struktury danych, których zadaniem będzie przechowywanie informacji o operacjach składających się na transakcje i stanie ich wykonania. W tym celu posłużymy się wiadomościami z rozdziału 5. „Jak uporządkować chaos, czyli złożone typy danych i listy”. Do przechowywania oczekujących transakcji posłużymy się buforem pierścieniowym, zanim jednak go zaimplementujemy, zastanówmy się, jak powinna wyglądać struktura przechowująca informacje o transakcji. Struktura ta powinna zawierać co najmniej:

- ♦ pole danych (data) z informacjami, które mają być przesłane do kontrolera LCD,
- ♦ pole określające liczbę danych do wysłania (len),
- ♦ pole określające realizowane polecenie dla LCD (cmd) — pole to posłuży programowi sterownika do właściwej interpretacji danych znajdujących się w polu data,
- ♦ kilka pól kontrolnych przechowujących informacje potrzebne do realizacji samej transakcji. Jedno z nich — Ready — będzie przyjmować wartość true, jeśli dana transakcja została zrealizowana, lub false w przeciwnym przypadku. Znaczenie drugiego pola — SelfDel — może wydawać się nieco enigmatyczne; pole to określa, czy pamięć przydzielona dla transakcji ma być zwolniona w sterowniku LCD (wartość true), czy też zostanie zwolniona w programie (wartość false).

Oto jak może wyglądać struktura definiująca transakcję:

```
typedef struct
{
    volatile bool    Ready : 1; // true, jeśli transakcja została zrealizowana
    bool    SelfDel : 1;        // true, jeśli pamięć przydzielona transakcji ma zostać zwolniona
    LCD_Cmd    cmd : 2;        // Polecenie do zrealizowania
    uint8_t    len : 6;        // Długość polecenia
}
```

```

    unsigned    : 0;           // Wyrównanie do granicy bajta
    uint8_t data[];         // Dane transakcji
} LCD_trans;

```

Należy zwrócić uwagę na pole:

```
unsigned    : 0;
```

Nie definiuje ono żadnego pola struktury, ale jedynie informuje kompilator, że kolejne pole (w naszym przykładzie o nazwie `data`) ma być wyrównane do granicy bajta — dzięki temu dostęp do kolejnego pola będzie odbywał się szybciej. Z kolei samo pole `data` jest zadeklarowane jako tzw. **typ niekompletny**.

Wskazówka

Typ niekompletny (ang. *incomplete type*) to typ, którego rozmiaru nie da się określić.

W pokazanym przykładzie rozmiaru pola `data` nie da się określić, gdyż został on zadeklarowany jako typ tablicowy, z tym że nie podano wielkości tablicy. Wielkości nie podano, gdyż na etapie deklaracji struktury nie wiemy, jakiej wielkości dane będą w niej przechowywane. Tego typu deklaracja ma bardzo poważne konsekwencje — skoro wielkości pola `data` nie da się określić, to jaki będzie wynik działania operatora `sizeof` $\rightarrow$ `(LCD_trans)?` Kompilator stara się jakoś wybrnąć z tej sytuacji, w związku z czym zwróci wielkość struktury, ale taką, jakby pole `data` w ogóle nie istniało — jego rozmiar będzie wynosił 0. W ramach ćwiczenia zastanów się, ile bajtów pamięci będzie zajmowała struktura `LCD_trans`.

Skoro dysponujemy już strukturą przechowującą poszczególne transakcje, pora na stworzenie obiektu przechowującego kolekcję transakcji. Dodanie kolejnej struktury będzie polegało na dodaniu jej do takiego obiektu, z drugiej strony program sterownika LCD będzie mógł z tej kolekcji pobierać kolejne transakcje do realizacji. Opis ten przypomina opis działania bufora pierścieniowego — z jednym wyjątkiem — po zapelnieniu całego bufora nie będziemy usuwać niezrealizowanych transakcji, lecz zablokujemy dodawanie kolejnych. W tym celu posłużymy się definicją następną strukturą:

```

typedef struct
{
    LCD_trans *elements[LCD_MAXTRANS]; // Wskaźniki do transakcji
    uint8_t Beg;                       // Pierwszy element bufora
    uint8_t Count;                     // Liczba elementów w buforze
} CircBuffer;

```

Struktura ta zawiera deklarację tablicy wskaźników na transakcje (pole `elements`). Ponieważ jest to tablica, musimy znać liczbę jej elementów — jest ona zadeklarowana w stałej `LCD_MAXTRANS`:

```
#define LCD_MAXTRANS 10           // Maksymalna liczba pamiętanych transakcji
```

Do realizacji bufora są potrzebne jeszcze dwa pola: `Beg`, wskazujące na pierwszą transakcję w buforze, oraz pole `Count` określające liczbę transakcji znajdujących się w buforze. Jeśli `Count == 0`, to znaczy, że w buforze nie ma żadnych oczekujących transakcji, a jeśli `Count == LCD_MAXTRANS`, to znaczy, że bufor jest pełny i nie można

dodawać do niego kolejnych transakcji. Właściwość tę wykorzystują dwie zdefiniowane w pliku `LCD_trans.c` funkcje:

```
static inline bool cbIsFull(CircBuffer *cb)
{
    return cb->Count == LCD_MAXTRANS;
}

static inline bool cbIsEmpty(CircBuffer *cb)
{
    return cb->Count == 0;
}
```

Jak pamiętamy, w przypadku funkcji modyfikatory `static inline` powodują, że dana funkcja nie będzie istnieć jako samodzielna, lecz w każdym miejscu, w którym jest wywoływana, jest wstawiany raczej jej kod, a nie wywołanie. Ma to znaczenie dla krótkich funkcji (a więc takich jak pokazane powyżej), dla których koszty wywołania są zazwyczaj większe niż koszty umieszczenia ciała funkcji w miejscu jej wywołania. Tego typu funkcje zachowują się w sposób zbliżony do makrodefinicji (z tym że respektują wszystkie reguły języka C, w szczególności kolejność operatorów czy kontrolę typów).

Takie funkcje jako argument pobierają adres bufora, na którym mają operować. W naszym przypadku bufor jest zdefiniowany następująco:

```
static CircBuffer LCD_TransBuffer;           // Bufor na transakcje
```

Należy zauważyć, że jest on zdefiniowany jako struktura globalna, z modyfikatorem `static`. Modyfikator ten ogranicza zasięg widoczności zmiennej `LCD_TransBuffer` do pliku, w którym zmienna ta została zdefiniowana (w tym przypadku modyfikator `static` jest niejako przeciwieństwem modyfikatora `extern`). Działanie to ma jedynie znaczenie kosmetyczne — uniemożliwia odwołanie się do bufora za pomocą funkcji, które nie zostały zdefiniowane w miejscu jego definicji. Oprócz funkcji umożliwiających określenie stanu bufora potrzebne są jeszcze funkcje umożliwiające dodanie i pobranie transakcji. Pierwszą funkcją będzie funkcja dodająca transakcję do bufora:

```
bool cbAdd(CircBuffer *cb, LCD_trans *elem)
{
    ATOMIC_BLOCK(ATOMIC_RESTORESTATE)
    {
        if(cbIsFull(cb)) return false;           // Czy jest miejsce w kolejce?
        uint8 t end = (cb->Beg + cb->Count) % LCD_MAXTRANS;
        cb->elements[end] = elem;                // Dodaj transakcję
        ++cb->Count;                             // Liczba elementów w buforze
    }
    return true;                               // Wszystko OK
}
```

Funkcja ta dodaje transakcję (zmienna `elem`) do bufora kołowego. Zanim transakcja zostanie dodana, sprawdzane jest, czy w buforze jest miejsce — jeśli nie, funkcja zwróci `false`. Jeśli dodanie jest możliwe, wartość licznika określającego liczbę transakcji przechowywana w buforze (`Count`) zwiększa się o jeden. Warto zastanowić się też, dlaczego praktycznie całe ciało tej funkcji jest zamknięte w sekcji atomowej (`ATOMIC_BLOCK`). Jedną z cech naszego sterownika ma być możliwość współbieżnego dostępu

do LCD — to znaczy, że żądanie np. zapisu do LCD może wystąpić zarówno w głównej pętli programu, jak i asynchronicznie w przerwaniu. Stąd też wynika, że funkcja dodająca transakcję musi być napisana w sposób zapewniający jej poprawną pracę w sytuacji, gdy zostanie ona przerwana i ponownie wywołana przed zakończeniem działania jej poprzedniej instancji. Umieszczenie ciała tej funkcji w sekcji atomowej nam to zapewnia — dzięki temu bufor transakcji zawsze będzie spójny. Dla zaspokojenia ciekawości warto usunąć sekcję atomową i sprawdzić, jak wtedy będzie zachowywać się ta funkcja i jak wpłynie to na spójność przechowywanych danych.

Drugą niezbędną funkcją jest funkcja odczytująca bufor transakcji i zwracająca transakcję do zrealizowania (lub NULL, jeśli żadnej transakcji nie ma w buforze):

```

LCD_trans *cbRead(CircBuffer *cb)
{
    LCD_trans *elem;
    ATOMIC_BLOCK(ATOMIC_RESTORESTATE)
    {
        if(cbIsEmpty(cb)) return NULL;           // Bufor pusty, nie można zwrócić elementu
        elem = cb->elements[cb->Beg];
        cb->Beg = (cb->Beg + 1) % LCD_MAXTRANS;
        -- cb->Count;                             // Zmniejszamy liczbę elementów pozostałych
                                                // w buforze
    }
    return elem;
}

```

Funkcja ta jest bardzo podobna do poprzedniej — najpierw sprawdza, czy bufor zawiera jakąś oczekującą transakcję (`cbIsEmpty(cb)`), jeśli tak, to zwraca adres opisujący ją struktury i zmniejsza liczbę transakcji oczekujących (pole `Count`). W ten sposób mamy zrealizowaną całą funkcjonalność związaną z obsługą bufora pierścieniowego. Pokazane funkcje są uniwersalne i z bardzo podobnych (lub wręcz tych samych) będziemy korzystać w kolejnych rozdziałach w kontekście np. obsługi transakcji związanych z interfejsami szeregowymi.

Pora przejść do samego sterownika LCD. Jego zadaniem będzie sprawdzenie, czy w buforze oczekują jakieś transakcje do realizacji, a jeśli tak, to ich wykonanie. Ponieważ dane do LCD mogą być wysyłane co określony, minimalny czas, znacznie dłuższy niż czas, jakiego na to zadanie potrzebuje mikrokontroler, do wysyłania kolejnych paczek danych posłużymy się timerem. Timer będzie generował przerwanie nadmiaru (`TCD0_OVF_vect`), które będzie wyznaczało tempo, w jakim kolejne porcje danych będą trafiały do LCD. Z noty katalogowej kontrolera wynika, że minimalny czas trwania wysokiego stanu sygnału *Enable* to 230 ns, a okres tego sygnału nie powinien być krótszy niż 500 ns. Ponieważ nasz dostęp do LCD odbywa się w sposób nieblokujący MCU, więc szybkość wysyłania danych do LCD jest bez znaczenia. Stąd też w pokazanym przykładzie przyjęto, że dane będą wysyłane co 4 μs, co określa stała:

```
#define LCD_ACCESTIME 0.000004
```

Ponieważ komunikacja z LCD odbywa się w sposób nieblokujący, nie zależy nam też na czasie (i tak w stosunku do czasu odświeżania samego LCD jest on bardzo krótki), w efekcie nie ma potrzeby odczytywania flagi busy kontrolera. Dzięki temu w części przypadków możemy w ogóle zrezygnować z sygnału wyboru R/W i wymusić jego stały

poziom logiczny, umożliwiający zapis do LCD. Dzięki temu można zaoszczędzić dodatkowy pin I/O¹.

Cała logika naszego sterownika jest zawarta w funkcji obsługi przerwania przepelnienia timera (TCD0_OVF_vect). Ponieważ LCD jest połączony z MCU w trybie 4-bitowym (dla zaoszczędzenia liczby wykorzystanych pinów I/O), kolejne 8-bitowe dane muszą być podzielone na dwie tetrazy i wysłane do LCD w kolejności starsza/młodsza tetraza. Informacja o aktualnie wysyłanych danych jest umieszczona w zmiennej trans o typie:

```
static struct
{
    uint8_t pos      : 6;           // Pozycja w polu danych aktualnej transakcji
    uint8_t nibble   : 1;           // Która tetraza jest wysyłana?
} seq;
```

Dlaczego tak? Dzięki wykorzystaniu struktury i pół bitowych można zaoszczędzić jeden bajt pamięci SRAM. Ze względu na wielkość pamięci obsługiwanej przez kontroler LCD możemy być pewni, że transakcje zawierające więcej niż 63 bajty są raczej nierealne (nie miałyby większego sensu). Stąd też do przechowywania informacji o aktualnie wysyłanym bajcie danych wystarczy 6 bitów — tyle samo zostało wykorzystanych do określenia długości pola danych transakcji w strukturze LCD_trans. Zaoszczędzony bit można poświęcić na flagę nibble określającą, która tetraza (młodsza/starsza) jest wysyłana. Bez pół bitowych flaga ta zajęłaby dodatkowy bajt pamięci.

Przejdźmy do implementacji sterownika. Pierwszą rzeczą, jaką należy sprawdzić, jest to, czy w buforze czeka jakaś transakcja do zrealizowania. Odpowiedzialny za to jest fragment kodu obsługi przerwania nadmiaru timera:

```
if(trans == NULL)           // Nic do zrobienia, sprawdźmy, czy jakaś transakcja oczekuje
{
    trans=cbRead(&LCD_TransBuffer); // Czy jest jakaś oczekująca transakcja?
    seq.pos=0;
    seq.nibble=0;
    if(trans == NULL) TCD0_CTRLA=TC_CLKSEL_OFF_gc; // Nie ma żadnych transakcji — wyłącz timer
}
```

W przypadku gdy żadna transakcja nie oczekuje na realizację, timer jest wyłączany — dzięki temu nie będą zgłaszane kolejne przerwania przepelnienia i MCU nie będzie tracił czasu na ich obsługę. Co prawda wynikający z tego zysk czasowy jest marginalny, lecz ma to istotniejszą konsekwencję — w przypadku usypiania MCU zbędne przerwanie timera nie będzie niepotrzebnie wybudzało procesora. W takiej sytuacji ponowne włączenie timera nastąpi dopiero w funkcji dodającej transakcję do kolejki — a więc w sytuacji, gdy mamy pewność, że istnieje oczekująca transakcja.

Druga część funkcji obsługi przerwania jest związana z realizacją samej transakcji. W pokazanym przykładzie zaimplementowano tylko jeden typ transakcji — żądanie zapisu łańcucha tekstowego pod wskazany adres VRAM (na określonej pozycji LCD). Jeśli zajdzie taka potrzeba, programista może zaimplementować inne polecenia i dodać

¹ Warto zauważyć, że w „klasycznej” obsłudze LCD też nie musimy czytać stanu flagi busy, zamiast tego wystarczy wprowadzać pętle opóźniające. Jednak ponieważ taka obsługa blokuje MCU, nie jest ona zalecana. Wady tej nie ma dostęp transakcyjny, co jest jego dodatkową zaletą.

kod odpowiedzialny za ich obsługę. Zauważmy, że każda transakcja musi zawierać adres początku pamięci wideo, od którego będzie zapisywany tekst. Dzieje się tak dlatego, że transakcja wykonana wcześniej może ustawić wskaźnik zapisu na dowolnej komórce pamięci. W efekcie tekst z kolejnej transakcji byłby wyświetlany od komórki, na której zakończył się zapis poprzedniej transakcji. Takie działanie oczywiście jest niedopuszczalne, stąd też każdy zapis do pamięci wideo poprzedza ustawienie rejestru indeksowego. Problem ten można rozwiązać także w inny sposób — poprzez wprowadzenie tzw. uchwytów (ang. *handlers*), które zawierałyby stan kontrolera LCD. Niemniej to rozwiązanie dodatkowo komplikowałoby nasz sterownik. Struktura danych (zawartych w polu `data`) ma więc następujący format:

- ◆ bajt nr 0 zawiera wartość pozycji, od której należy dokonywać zapisu pamięci wideo — jest to wartość przesyłana do rejestru określającego adres zapisu,
- ◆ kolejne bajty zawierają łańcuch znakowy, który należy umieścić w pamięci CGRAM.

Ponieważ bajt nr 0 zawsze zawiera wartość wpisywaną do rejestrów sterujących kontrolera, podczas jego wysyłania jest ustawiana linia RS sygnalizująca zapis do rejestru. Podczas wysyłania kolejnych bajtów linia ta jest zerowana, w związku z czym zapis odbywa się do pamięci CGRAM.

Kod obsługujący transakcję wygląda następująco:

```

if(trans)
{
    // Jest transakcja do zrealizowania
    uint8_t dat=trans->data[seq.pos];
    if(seq.nibble == 0) dat>>=4; // To trzeba zmienić, jeśli linie danych nie są połączone
                                // z pinami 0 – 3 portu IO
    hd44780_outnibble_nowait(dat & 0x0F, seq.pos != 0); // Zapisujemy rejestr sterujący lub dane
    ++seq.nibble;
    if(seq.nibble == 0) ++seq.pos; // Co drugą tetradę zwiększamy pozycję bufora
    if(seq.pos >= trans->len)
    {
        trans->Ready=true; // Koniec transakcji
        if(trans->SelfDel) free_re(trans); // Zwolnij pamięć transakcji, jeśli tak sobie życzył
                                        // programista
        trans=NULL; // Koniec transakcji
    }
    CLR(OUT, HD44780_E);
}

```

Ta część przzerwania wysyła kolejne tetrazy do kontrolera LCD. Warto zastanowić się nad działaniem sekwencji:

```
++seq.nibble;
```

Ponieważ pole `nibble` jest jednobitowe, operacja inkrementacji prowadzi do zmiany stanu tego pola na przeciwny (pole to ma wartość 0 lub 1). Kiedy zostaną wysłane wszystkie dane przeznaczone dla kontrolera, obsługa transakcji kończy się. Stan ten sygnalizuje nadanie wartości `true` polu `Ready` struktury `LCD_trans`. Dzięki temu program może sprawdzić, asynchronicznie w stosunku do przzerwania, kiedy transakcja uległa zakończeniu. Opcjonalnie jest wykonywana jeszcze jedna funkcja — jeśli pole `SelfDel` ma wartość `true`, to pamięć zarezerwowana na transakcję jest automatycznie

zwalniana. W tym celu wykorzystuje się funkcję `free_re`, której prototyp jest zadeklarowany w pliku `Alloc_safe.h`. Funkcja ta wywołuje funkcję biblioteczną `free`, która zwalnia pamięć przydzieloną dynamicznie na stercie. Ponieważ funkcja ta nie jest funkcją *reentrant*, należy stworzyć odpowiednią „protezę”, opakowując ją w blok atomowy, co zapewnia, że nie zostanie ona ponownie wywołana, zanim jej poprzednia instancja nie zakończy działania. Oczywiście lepszym rozwiązaniem byłoby napisanie własnych funkcji dynamicznej alokacji pamięci, które będą *reentrant*.

Wskazówka

Bardzo ważne jest, aby pole `SelfDel` miało wartość `true` wyłącznie dla transakcji, dla których pamięć została przydzielona dynamicznie funkcją `malloc` (lub jej pochodnymi). W pozostałych przypadkach pole to musi mieć wartość `false` — niestosowanie się do tej reguły spowoduje błąd menedżera pamięci i najprawdopodobniej nieprzewidywalne działanie programu.

Wskazówka

Drugą ważną zasadą jest, aby zmienna zawierająca dane transakcji nie była zmienną automatyczną — zmienne takie są automatycznie niszczone po opuszczeniu zawierającej je funkcji. W rezultacie obszar pamięci zawierający dane transakcji może zostać wykorzystany przez inne zmienne, co spowoduje uszkodzenie zawartych w nim danych.

Pamięć przydzielona transakcji musi być alokowana w sposób dynamiczny (funkcja `malloc_re`), ewentualnie może to być pamięć alokowana dla zmiennej globalnej lub statycznej — zmienne tego typu istnieją przez cały czas życia programu.

Warto też zauważyć, że instrukcje sterujące stanem linii *Enable* kontrolera LCD (`SET(OUT, HD44780_E)` i `CLR(OUT, HD44780_E)`) są rozdzielone wieloma innymi instrukcjami. Dzięki temu generowany impuls dodatni tego sygnału ma czas trwania > 230 ns wymagany w specyfikacji kontrolera. Nawet dla XMEGA taktowanej zegarem 32 MHz 230 ns przekłada się na około 7 instrukcji asemblera — czas, jaki z pewnością upłynie pomiędzy wykonaniem obu powyższych instrukcji sterujących.

Do wysyłania danych do kontrolera została wykorzystana nieco zmodyfikowana funkcja `hd44780_outnibble_nowait`, różniąca się od jej protoplasty `hd44780_outnibble` tylko tym, że nie czeka na sygnał braku zajętości mikrokontrolera (nie realizuje też opóźnień). Nie jest to potrzebne, gdyż kolejne tetrydy są wysyłane w odstępach czasowych określanych przez timer.

Mamy więc zapewnioną obsługę transakcji i możliwość transakcyjnego wyświetlania danych na LCD, musimy jeszcze mieć funkcję, która tworzy odpowiednie transakcje — jest odpowiednikiem funkcji bezpośrednio wysyłającej dane znakowe do LCD. Odpowiednikiem tym jest pokazana poniżej funkcja:

```
bool LCD_PutText_B(uint8_t x, uint8_t y, char *txt, LCD_trans *buf, bool autodel)
{
    buf->cmd=LCD_Text;
    buf->Ready=false;
    buf->SelfDel=autodel; // Czy zwolnić pamięć po zakończeniu transakcji?
    buf->data[0]=HD44780_DDADDR(x+y*0x40); // Ustaw adres w DDRAM
    strcpy((char*)&buf->data[1], txt); // Skopiuj dane tekstowe + NULL
}
```



```

buf->len=strlen(txt) + 1; // Długość tekstu + pozycji + NULL - 1
bool ret=cbAdd(&LCD_TransBuffer, buf);
if((ret==false) && (autode1)) free_re(buf); // Brak miejsca w kolejce
    else TCDO_CTRLA=TC_CLKSEL_DIV1_gc; // Preskaler 1 — odblokuj timer
return ret;
}

```

Funkcja ta buduje transakcję odpowiedzialną za wyświetlenie napisu txt na wskazanej pozycji x, y LCD. Wszystkie dane o transakcji zostaną umieszczone w buforze w pamięci, której adres jest określany wskaźnikiem buf. Pamięć w buforze musi być wystarczająco duża, aby pomieścić całą transakcję. Dodatkowy parametr autode1 określa, czy pamięć ta ma być automatycznie zwalniana po obsłużeniu transakcji (true), czy nie (false). Jeśli transakcję udało się umieścić w kolejce, funkcja zwraca true. Warto zauważyć, że w takim przypadku funkcja uruchamia też timer (w naszym przypadku jest to timer TCDO) odpowiedzialny za generowanie przerwania. Funkcja obsługi przerwania wysyła dane do LCD.

Pewną odmianą powyższej funkcji jest funkcja:

```

bool LCD_PutText(uint8_t x, uint8_t y, char *txt)
{
    LCD_trans *trans=malloc_re(sizeof(LCD_trans) + strlen(txt) + 2);
    bool ret=LCD_PutText_B(x, y, txt, trans, true);
    return ret;
}

```

Wykorzystuje ona funkcję LCD_PutText_B, z tym że najpierw alokuje dynamicznie pamięć potrzebną na przechowanie tworzonej transakcji.

Mamy komplet potrzebnych funkcji, a więc sprawdźmy, jak całość sprawdza się w praktyce. W pliku *LCD-transact.c* znajduje się kod pokazujący, jak działają nasze transakcje. Aby to było możliwe, należy zainicjalizować kontroler LCD:

```
LCD_init();
```

Wykorzystujemy tu znaną już funkcję inicjalizującą — nie ma potrzeby jej zmieniać, gdyż operacja inicjalizacji LCD jest jednorazowa i nie trzeba wykonywać jej w postaci transakcji. W drugim kroku musimy zainicjalizować wykorzystywany timer i system przerwania:

```

LCD_Timer_init(&TCDO);
PMIC_CTRL1=PMIC_LOLVLEN_bm; // Odblokuj przerwanie niskiego poziomu
sei();

```

Ponieważ dostęp do LCD z pewnością nie jest czynnością krytyczną czasowo, przerwaniom timera nadano najniższy priorytet. Dzięki temu można innym, bardziej krytycznym przerwaniom nadać wyższe priorytety i uzyskać w ten sposób zmniejszenie czasu latencji obsługi przerwania. Sama inicjalizacja timera jest niezwykle prosta:

```

void LCD_Timer_init(TCO_t *tc)
{
    tc->INTCTRLA=TC_OVFINTLVL_LO_gc; // Odblokuj przerwanie nadmiaru timera i nadaj im niski
    // priorytet
    tc->PER=F_CPU*LCD_ACCESSTIME; // Przerwanie co 4 us (niezależnie od F_CPU)
}

```


Sprowadza się ona tylko do odblokowania możliwości zgłaszania przerwania nadmiaru oraz konfiguracji rejestru PER, tak aby przerwania były generowane co ok. 4 μ s — niezależnie od częstotliwości taktowania CPU. Możemy więc przystąpić do wyświetlenia pierwszego napisu:

```
LCD_PutText(0,0, "Numer:");
```

Powyższa funkcja ma jedną wadę — alokuje dynamicznie pamięć po każdym wywołaniu (pamięć ta jest automatycznie zwalniana po obsłużeniu transakcji), niemniej cały proces jest czasochłonny. Możemy tego uniknąć, alokując pamięć „ręcznie” i wielokrotnie wykorzystując zaalokowany blok pamięci. Ilustruje to poniższy przykład:

```
LCD_trans *buf=malloc_re(sizeof(LCD_trans) + 7);
```

Zmienna `buf` wskazuje na obszar pamięci, który może pomieścić łańcuch 5-znakowy. Tyle wystarczy na potrzeby tego przykładu — na LCD będą wyświetlane kolejne liczby w zakresie 0 – 65 535; najdłuższa ma 5 znaków, stąd też nasz bufor ma taką, a nie inną długość:

```
while(1)
{
    utoa(cnt++, bufstr, 10);
    while(strlen(bufstr)<6) strcat(bufstr, " ");
    LCD_PutText_B(6,0, bufstr, buf, false);
    while(!LCD_IsTransCompleted(buf));
}
```

Do konwersji liczby na łańcuch użyto funkcji bibliotecznej `utoa` (nagłówek `stdlib.h`). Ponieważ długość łańcucha po konwersji jest zmienna (co spowodowałoby pozostawianie na LCD „duchów” po poprzednich konwersjach), w kolejnej linii brakujące znaki uzupełniono spacjami. Następnie tworzona jest transakcja w obszarze pamięci przydzielonym zmiennej `buf`. Ostatnia pętla `while` jest odpowiedzialna za oczekiwanie na zakończenie realizacji transakcji. Po jej zakończeniu pętla jest wykonywana od początku.

Uważny czytelnik z pewnością zauważy, że pamięć przydzielana funkcją `malloc_re` nie jest nigdzie zwalniana — w normalnej sytuacji spowodowałoby to wyciek pamięci. W naszym przykładzie jednak program nigdy się nie kończy, nie ma więc potrzeby zwalniania pamięci wskazywanej przez zmienną `buf`.

Powyższy przykład pokazuje, jak uniknąć blokowania CPU na czas dostępu do wolno działającego urządzenia, jakim jest LCD alfanumeryczny. Jednak to nie wszystkie zalety wynikające z zastosowania transakcji. Drugą ważną zaletą naszego rozwiązania ilustruje przykład znajdujący się w katalogu *Przykłady/LCD-alfa/LCD-transact-int*. Poważnym ograniczeniem funkcji odpowiedzialnych za dostęp do LCD w sposób klasyczny była niemożność ich wywoływania z funkcji obsługi przerw — funkcje obsługi LCD nie były *reentrant*². Nasz system oparty na transakcjach nie ma tych wad. Aby to zilustrować, został stworzony prosty przykład — tak jak poprzednio w pętli głównej programu są wyświetlane stale kolejne liczby, ale jednocześnie wyko-

² Poza tym blokowały CPU na długi czas, a jak pamiętamy, funkcje obsługi przerw powinny być wykonywane możliwie krótko.

rzystano drugi timer (TCD1), w którego funkcji obsługi przerwania przepełnienia jest wyświetlany licznik tych przerw:

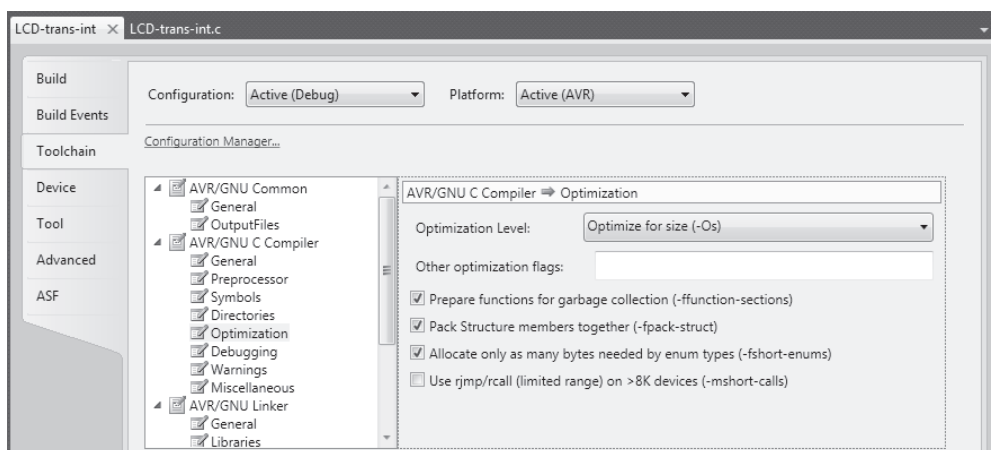
```
ISR(TCD1_OVF_vect)
{
    static char int_buf[sizeof(LCD_trans) + 7];
    static uint16_t cnt;
    char bufstr[6];

    utoa(cnt++, bufstr, 10);
    while(strlen(bufstr)<6) strcat(bufstr, " ");
    LCD_PutText_B(6,1, bufstr, (LCD_trans*)&int_buf, false);
}
```

Jak widzimy, w sposób asynchroniczny, z dwóch miejsc w programie możemy uzyskać dostęp do LCD, a każda funkcja „ma wrażenie”, że ma LCD na wyłączność. Przy okazji warto przeanalizować sposób, w jaki jest rezerwowana pamięć na transakcję w przerwaniu. Oczywiście można by wykorzystać dynamiczną alokację pamięci, lecz jak wspomniano, taka alokacja jest czasochłonna. Stąd też w pokazanym przykładzie wykorzystano tablicę statyczną `int_buf` o rozmiarze umożliwiającym przechowanie kompletnej transakcji. Dzięki temu, że zmienna `int_buf` jest zmienną statyczną, nie jest ona niszczone po zakończeniu funkcji obsługi przerwania. Gdyby pominąć słowo kluczowe `static`, zmienna ta byłaby niszczone, a na LCD najprawdopodobniej zaczęłyby się pojawiać przypadkowe treści. Ponieważ pamięć naszego bufora nie była alokowana dynamicznie, nie może ona zostać zwolniona w naszym sterowniku LCD, stąd też ostatni parametr wywołania funkcji `LCD_PutText_B` musi mieć wartość `false`.

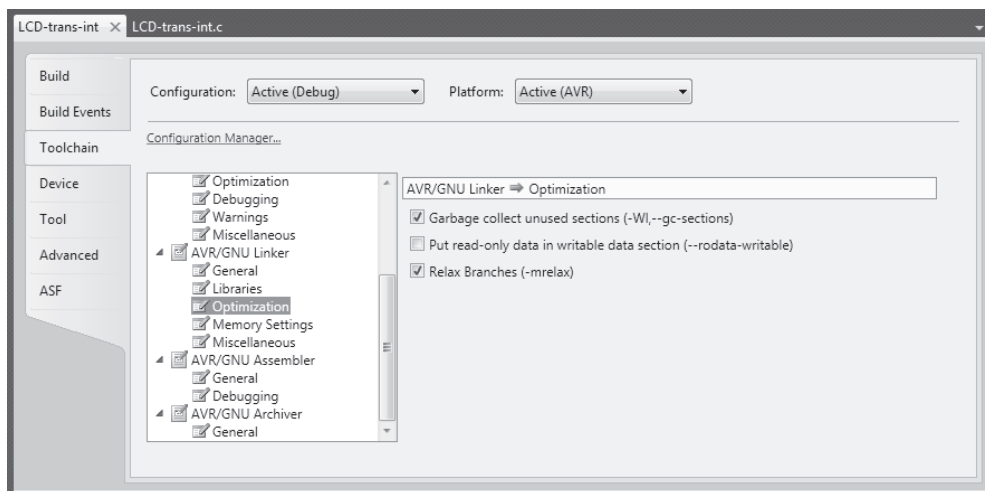
Optymalizacja

Przy okazji tego i poprzedniego przykładu warto zastanowić się jeszcze nad jedną kwestią — optymalizacji. W podanych przykładach wykorzystano wcześniej omówione funkcje dostępu do wyświetlacza LCD znajdujące się w plikach `hd44780.c` i `hd44780.h`. Większość z zawartych tam funkcji nie jest wykorzystywana, jednak kompilator mimo wszystko umieszcza ich kod w pliku wynikowym — dzieje się tak, ponieważ nie może on „stwierdzić”, czy funkcje te nie są wykorzystywane w innych fragmentach programu. Pamiętajmy, że kompilator kompiluje poszczególne pliki źródłowe osobno i dana jego instancja nie „wie”, co znajduje się w innych plikach (innych jednostkach kompilacji). Taką całościową wiedzę ma dopiero konsolidator (linker), który łączy stworzone przez kompilator pliki obiektowe (o rozszerzeniu `.o`) w plik wynikowy. Linker jednak „nie wie”, która z funkcji programu została użyta, a która nie — informacje te ma wyłącznie kompilator. W ten sposób powstaje typowe błędne koło, w efekcie nasze nieużywane funkcje nie są usuwane (linker zostawia je „na wszelki wypadek”) i zajmują niepotrzebnie pamięć. Czy można temu jakoś zaradzić? Oczywiście tak. W tym celu trzeba połączyć siły kompilatora i linkera, co zapewniają odpowiednie opcje kompilacji. We właściwościach projektu (*Project/Properties* lub *Alt+F7*) wybieramy zakładkę *Toolchain*, a następnie *AVR/GNU C Compiler* i *Optimization*. Znajdziemy tam pole wyboru o nazwie *Prepare functions for garbage collection* (rysunek 22.4).

Rysunek 22.4. Aby dać linkerowi możliwość usuwania nieużywanych funkcji, należy skompilować program z wybraną opcją `-ffunction-sections`, która spowoduje, że każda funkcja programu znajdzie się we własnej sekcji

Zaznaczenie tej funkcji spowoduje umieszczenie każdej funkcji w osobnej sekcji — samo w sobie nie wpłynie to na skrócenie kodu wynikowego, ale jest warunkiem niezbędnym dla podjęcia stosownych działań przez linker. Aby wyeliminować nieużywane funkcje, należy zaznaczyć jeszcze w gałęzi *AVR/GNU Linker/Optimization* pole *Garbage collect unused sections* (rysunek 22.5).

Rysunek 22.5. Zaznaczenie opcji *Garbage collect unused sections* (`-Wl,--gc-sections`) spowoduje, że nieużywane funkcje zostaną usunięte z kodu wynikowego, w efekcie kod programu ulegnie skróceniu

Po zaznaczeniu tych opcji program zostanie skrócony o kilkaset bajtów. Oczywiście jeśli wszystkie funkcje byłyby wykorzystane, nie uzyskalibyśmy żadnego skrócenia kodu. Niemniej w sytuacji, gdy używa się bibliotek, zazwyczaj przynajmniej część funkcji nie jest wykorzystywana, warto więc skorzystać z tej możliwości optymalizacji.

Wskazówka

Jeśli mamy do czynienia z prekompilowaną biblioteką (*lib*), to musi ona być skompilowana z zaznaczoną opcją *Prepare functions for garbage collection (-function-sections)*. Alternatywą jest umieszczenie każdej funkcji biblioteki w osobnym pliku (tak jak w przypadku bibliotek AVR-libc).

Na ekranie wyboru opcji optymalizacji linkera mamy jeszcze jedną przydatną opcję — *Relax Branches (-mrelax)*. Dla mikrokontrolerów, które mają ponad 8 kB pamięci FLASH, instrukcje skoków są generowane jako tzw. instrukcje długie — umożliwiają one skok do komórki pamięci FLASH o dowolnym adresie. Jednak ceną za to jest wydłużenie instrukcji — ich kod jest dłuższy, podobnie jak czas wykonania. Nie zawsze jednak takie długie instrukcje muszą być wykonywane — jeśli miejsce docelowe skoku leży blisko (w zasięgu instrukcji skoków względnych), to można w kodzie wynikowym zamienić instrukcje dłuższe na krótsze, co przynosi oszczędności w postaci skrócenia kodu wynikowego. Ponieważ dopiero linker „wie”, jak poszczególne fragmenty kodu są rozmieszczone w pamięci, takiej podmiany można dokonać na etapie linkowania programu, co zapewnia powyższa opcja. Stąd też warto to pole wyboru zaznaczyć.

Skorowidz

A

ABI, Application Binary Interface, 25
AC, Address Counter, 50
ADPCM, 482
adres
  bazowy, 377
  bufora, 61
  komórki, 84
  pułapki, 202
ALE, Address Latch Enable, 368
alfanumeryczne wyświetlacze, 43
algorytm ADPCM, 492
algorytmy stratne, 495
animacje, 57
antialiasing, 325
architektury procesorów XMEGA, 352
assembler, 23
  dyrektywy, 40
  funkcje języka C, 41
  obsługa przerwania, 39
asynchroniczne wywołanie funkcji, 101
Atmel Studio, 15

B

bajty kalibracyjne, 569
biblioteka
  FATFS, 131, 139, 176, 180, 517
  libcallback-lib.a, 99
  PetitFS, 144, 149
bit
  ADC_CH0START_bm, 236
  IMPMODE, 244
bitrate, 442, 512
blokowanie przerwania, 219
błąd, 16, 19
  kwantyzacji, 463
  offsetu, 230
  wzmocnienia ADC, 230
BOD, 223
bps, bits per second, 12

budowa
  karty, 152
  linii obrazu, 394
  pamięci SDRAM, 374
  pliku stymulacji, 192
  ramki PAL, 412
  sygnału PAL, 411
  wtyczki, 544, 545
bufor, 78
  FIFO, 497
  na transakcje, 61
  transakcji, 62
buforowanie wyjścia, 294

C

CAS, Column Address Strobe, 375
CCFL, 44
charakterystyka
  przetworników, 222
  termistora, 264
  trybów pracy, 232
CID, Card Identification, 169
CKE, Clock Enable, 375
CLKIN, 421
COG, Chip on Glass, 310
CRC, 158, 178
CRC16, 178
CRC7, 164
CS, Chip Select, 361, 375
CSD, Card Specific Data, 172
czas
  dostępu do SDRAM, 424
  ładowania kondensatora, 244
  propagacji, 281
  próbki, 260
  symulacji, 209
czcionki, 322
częstotliwość
  odchylenia pionowego, 428
  próbki, 244, 441, 444, 530
  przebiegu, 504

częstotliwość
 PWM, 465
 taktowania koprocatora, 549
 taktowania procesora, 209
 taktowania rdzenia, 18
 czyszczenie pamięci, 318

D

DAC, Digital to Analog Converter, 293, 447, 451
 buforowanie wyjścia, 294
 generowanie przebiegów, 301
 jitter, 303
 kalibracja, 306
 napięcie referencyjne, 295
 system zdarzeń, 297
 taktowanie, 296
 tryb dwukanałowy, 301
 wykorzystanie DMA, 298
 wyzwalanie konwersji, 305
 datalogger, 261, 265, 275
 DD, Device Density, 86
 debugger, 183
 programowy, 190
 sprzętowy, 185, 187
 decymacja, 259
 DEBUG, 219
 XMEGA, 260
 definicja symboli globalnych, 36
 definiowanie własnych znaków, 56
 deklaracja zapowiadająca, 103, 337
 dekodery DTMF, 548, 556
 DMA, 254, 298, 402, 458, 518, 523
 dostęp do
 danych, 358, 359, 568
 danych binarnych, 356, 360
 danych wielobajtowych, 31
 DataFLASH, 137
 EEPROM, 128
 FAT, 136
 komórki, 375
 LCD, 59, 62, 66, 68
 operandu, 30
 pamięci, 81, 384, 386, 387, 561
 pamięci SDRAM, 424
 pliku blokowy, 141
 portów IO, 30
 rejestrów IO procesora, 36
 rejestrów układu, 499
 SPI, 95
 sygnatury użytkownika, 565, 567
 wskaźników, 32
 DQM, Data Mask, 375
 DSP, Digital Signal Processor, 535

DTMF, 535, 553
 dyktafon, 529
 dynamiczna alokacja pamięci, 516
 dyrektywa `.global`, 38
 dyrektywy asemblera, 40
 działanie
 DMA, 255
 komparatora, 280
 timerów, 400
 dźwięk, 443

E

EBI, External Bus Interface, 361
 EEPROM, 207
 eliminacja jitteru, 24
 emulacja RS232, 139

F

FAT, File Allocation Table, 128, 131
 FAT32, 128
 FATFS, 180
 filtr
 dolnoprzepustowy, 491
 drugiego rzędu, 470
 pierwszego rzędu, 469
 trzeciego rzędu, 471
 filtrowanie sygnału PWM, 468
 firmware, 565
 FLASH, 207
 format
 odpowiedzi, 159
 polecenia, 158
 protokołu, 157
 funkcja
`_delay_ms`, 17, 219
`c_zero`, 42
`callback`, 106, 341
`callback()`, 99
`DataFLASH_CSEnable`, 100
`DF_FinishBufWrite()`, 269
`disk_initialize`, 136
`disk_ioctl`, 181
`disk_status`, 136
`disk_write`, 138
`DMA_SPI_init`, 104
`DTMF_GetCode`, 553
`free_re`, 65
`GPIO0_init`, 507
`hd44780_outcmd`, 51
`hd44780_outnibble_nowait`, 65
`LCD_defchar_P`, 57

Menu_Click_Func, 515
 Menu_Free, 516
 Menu_Recorder, 532
 Menu_Run, 527
 MS_CreateRegEntry, 117
 MS_GetDirPos, 125
 MS_GetRegItem, 115
 MS_WritePages, 116, 118
 OSC_wait_for_rdy, 473
 RecMenu_StartStop, 532
 sprintf, 142
 strtok, 124
 sysclk_init(), 200, 209
 TMF_memcpy_PF, 454
 udi_cdc_getc(), 123
 udi_cdc_is_rx_ready(), 123
 VSI003_Reset, 506
 funkcje
   analizujące, 556
   biblioteczne, 50
   biblioteki FATFS, 143
   języka C, 41
   kontrolera ST7565R, 313
   opóźniające, 17
   opóźnień, 219
   reentrant, 524
   specjalne kontrolera, 319
   sterujące, 314
   zapisu, 133
 fusebit, 557
   BODACT, 560
   BODLEVEL, 560
   BOOTRST, 559
   DVSDON, 560
   EESAVE, 561
   JTAGEN, 558
   RSTDISBL, 559
   SUT, 559
   TOSCSEL, 559
 fusebity w AVR-libc, 571

G

generator obrazu composite, 426
 generowanie
   dźwięku, 461
   kolorowego obrazu, 437
   obrazu wideo, 391
   przebiegów, 301
   przerwań, 285
   sygnału composite, 409
 głębia koloru, 326
 gniazdo
   karty SD, 156
   VGA, 396

H

histereza, 281

I

IDE, 11
 IMA ADPCM, 483
 informacje
   o kolorze, 431
   o obrazie, 434
 inicjalizacja
   karty, 161
   karty SDHC, 167
   karty SDSC, 167
   karty SDXC, 167
   licznika, 419
   pamięci, 119
   USART, 505
 instrukcja
   icall, 42
   movw, 35
   nop, 13, 24
 interfejs
   SCI, 498
   SDI, 498
   SPI, 71, 79
   RS232, 120
   UART, 123
   USART, 71, 73
 interpolacja, 259
 interpolacja w XMEGA, 260
 inwersja obrazu, 319

J

jednostki, 12
 jitter, 24, 303, 420

K

kalibracja
   ADC, 229
   DAC, 306, 564
   offsetu, 237
 kanał DMA, 82, 522
 karta, 154, 158
   mikroSD, 152
   SD, 151, 152
   SDHC, 151, 152, 160
   SDSC, 160
   SDXC, 151, 160

- karty pamięci, 151, 152, 157
    - biblioteka FATFS, 180
    - budowa, 152
    - format polecenia, 158
    - inicjalizacja, 161, 167
    - komunikacja, 156
    - odczyt danych, 173
    - opcje konfiguracyjne, 181
    - rejestry specjalne, 169
    - tryby pracy, 153
    - zapis danych., 176
    - zasilanie, 154
  - kod
    - assemblerowy, 23, 24
    - C, 23
    - dostępu, 24
  - kodowanie
    - μ -law, 481
    - ADPCM, 483
    - Dialogic ADPCM, 494
    - informacji, 166, 426
    - koloru, 425
    - znaków, 536
  - kody
    - formatów audio, 501
    - zdarzeń, 545
  - kolejność bajtów, 533
  - kolor, 424, 430
  - kolorowy obraz, 437
  - komparator, 422
    - analogowy, 279, 280
    - analogowy XMEGA, 282
    - okienkowy, 284
  - kompilacja plików binarnych, 350
  - kompilator avr-gcc, 11, 359
  - kompresja
    - ADPCM, 482, 486
    - dźwięku, 480
    - IMA ADPCM, 482
  - komunikacja z koprocesorem, 504
  - konfiguracja
    - 4-portowa, 364
    - biblioteki, 133
    - debugera, 185
    - DMA, 459, 522
    - fusebitów, 570
    - kontrolera DMA, 257, 452
    - komparatorów, 285
    - lockbitów, 570
    - LPC, 371
    - pamięci SDRAM, 381
    - PetitFS, 149
    - pinu IO, 225
    - portów IO, 362
    - preskalera, 452
    - projektu, 186
    - przerwań, 219
    - pułapki, 203
    - rejestru EVCTRL, 248
    - rejestru PER, 67
    - SPI, 75
    - sygnału CS, 377
    - typu czcionki, 324
    - urządzeń IO, 189
    - USART, 76
    - zegara, 383
  - konsolidacja, 547
  - kontroler
    - DMA, , 254, 298, 402, 458, 518, 523
    - KS108, 310
    - ST7565R, 310–315, 321
  - konwersja
    - DAC, 305
    - sygnałów, 396
    - wyzwalana, 306
  - konwerter
    - cyfrowo-analogowy, 426
    - DAC, 427
  - koprocesor
    - mp3, 496
    - VS1003B, 10
  - korekcja fazy, 466
  - kwantyzacja, 463
- L**
- lampa CCFL, 44
  - LE, Latch Enable, 433
  - licznik, 419
    - cykli, 209
    - TCC1, 400
    - timera, 20
  - linie IO, 50
  - linie sygnałowe
    - MISO, 72, 164
    - MOSI, 72
    - SCK, 72
    - SS, 72
  - linker, 69
  - lista
    - mnemoników, 24
    - modyfikowanych rejestrów, 32
  - lockbity, 557, 561
  - lockbity w AVR-libc, 570
  - LPC, Low Pin Count, 371
  - LPCM, 443, 556
  - LSB, Least Significant Bit, 228

Ł

łańcuchy formatujące, 212
 łączenie plików, 352

M

magistrala pamięci zewnętrznej, 361
 magnetofon cyfrowy, 528
 makro _SFR_IO_ADDR(), 39
 makrodefinicja
   ASSERT, 214
   HD44780_CGADDR(), 53
   HD44780_CLR, 53
   HD44780_DDADDR(), 53
   HD44780_DISPCTL(), 52
   HD44780_ENTMODE(), 52
   HD44780_FNSET(), 52
   HD44780_HOME, 53
   HD44780_SHIFT(), 51
   LOCKBITS, 571
 mapowanie sygnałów, 366
 mapy bitowe, 343
 marker czasowy, 268
 maski bitowe, 329
 matryce, 49
 menu, 335
 menu piktogramowe, 342
 mierniki temperatury, 262
 mikrokontroler
   ARM, 9
   AVR, 9
   PIC, 9
   XMEGA128A3U, 10
 MISO, 72
 moc wydzielana, 265
 model psychoakustyczny, 495
 moduł
   alfanumeryczny, 45
   NVM, 568
   Xmega eXploreGO, 10
   Xplained ATXMEGA A3BU, 10
   Xplained ATXMEGA-A1, 10
   Xplained XMEGA128A1, 447
   Xplained XMEGA256A3, 94
   Xplained XMEGA256A3BU, 97, 143, 266
 modyfikator, 30
   const, 85
   volatile, 28, 273
 monitory CRT, 395
 monochromatyczne wyświetlacze graficzne, 309
 monochromatyczny
   tryb graficzny, 416
   tryb tekstowy, 413

MOSI, 72
 mp3, 495
 Msp/s, Megasamples per second, 12
 multiplekser wejściowy, 226, 283
 multipleksowanie adresów, 368, 369
 muzyka, 439

N

nadawanie kodów DTMF, 540
 nadpróbkowanie, 258
 nagłówek kontenera wav, 500
 nagrywanie mowy, 486
 najmniej znaczący bit, 228
 napięcie
   offsetu, 280
   referencyjne, 223, 295
   zasilania, 239

O

obracanie obrazu, 319
 obraz, 319
   composite, 426
   kolorowy, 430
   video, 391
 obróbka dźwięku, 443, 445
 obsługa
   FAT, 131, 143
   klawiatury matrycowej, 24
   LCD, 58, 63, 67
   menu, 337
   przerwania, 37, 38, 458
   przerwania DMA, 525
   przerwań w assemblerze, 39
   przycisków, 272
   wyświetlaczy alfanumerycznych, 45
 odczyt
   blokowy, 140
   danych, 173, 358
 odpowiedź, response, 159
   R1, 159
   R2, 159
   R7, 160
 odświeżanie pamięci, 376
 odtwarzanie
   dźwięku, 472
   muzyki, 447, 513, 518, 521
 offset, 238
 offset ADC, 230
 okno
   Breakpoints, 202
   Call stack, 209
   dezasemblera, 210

okno
 IO View, 207
 podglądu zmiennych, 211
 wyboru czcionek, 324
 OLED, 46
 opcje
 kompilatora, 35
 zapisu dźwięku, 445
 operacje
 na buforach, 91
 odczytu, 173
 zapisu, 176
 zapisu strony, 92
 operand, 29
 operator
 .ascii, 41
 .asciz, 41
 .byte, 41
 .section, 41
 opóźnienia, 13, 18
 opóźnienie zmienne, 16
 optymalizacja, 16, 68
 optymalizator, 26
 organizacja pamięci, 77
 organizacja pamięci VRAM, 316
 oscylator, 287
 OSD, On-Screen Display, 417
 ostrzeżenie, 16
 oszczędzanie energii, 94

P

pakiet WinAVR, 48
 pamięć
 CGRAM, 56, 57, 64
 DataFLASH, 10, 77, 81, 113, 269
 DDRAM, 49
 EEPROM, 111
 FLASH, 54, 124, 207
 RAM, 49
 SDRAM, 372
 SRAM, 63, 124, 329, 366, 371
 VRAM, 314, 317
 PCLK, 421
 PCM, 443
 PetitFS, 144, 149
 pętla
 for, 13
 while, 201
 pierwsza linia obrazu, 321
 piksel, 430
 piktogram, 342
 pin IO, 225

plik
 Alloc_safe.h, 65
 DataFLASH.c, 83
 DataFLASHIO.c, 136
 defines.h, 50
 delay.h, 14
 diskio.h, 132, 136
 ff.h, 132
 ffconf.h, 132, 181
 hd44780.h, 49
 integer.h, 132
 io.h, 30
 LCD_trans.c, 61
 LCD-transact.c, 66
 Makefile, 14
 Menu.c, 19
 nothing.o, 541
 outfile.txt, 547, 551
 pff.h, 149
 SPI.h, 104
 string.h, 113
 stymulacji, 191, 192
 pliki
 .mp3, 495
 .elf, 351
 .fon, 323
 .o, 24
 .S, 24, 34
 binarne, 350, 355
 csv, 276
 dźwiękowe, 440
 obiektowe, 352
 wav, 500
 WMA, 512
 z czcionkami, 327
 z danymi, 349
 podbijacz napięcia, 315
 podgląd
 pamięci, 207
 stosu wywołań, 209
 zmiennych, 211
 znaków, 325
 podłączenie
 fototranzystora, 262
 karty SD, 155
 LCD z kontrolerem, 311
 modułu, 50
 pamięci, 362, 369, 370, 373
 termistora, 262
 układu LM35, 251
 wyjść XMEGA, 398
 podświetlenie
 CCFL, 46
 OLED, 46

- podwójne buforowanie, 255, 332, 457
- polecenia
  - kasowania strony, 81
  - konfiguracyjne pamięci, 82
  - kontrolera ST7565R, 315
  - odczytu bufora, 82, 89
  - odczytu pamięci, 81, 88
  - SDRAM, 376
  - transferu, 91
- polecenie
  - ACMD41, 168
  - cd, 181
  - CID, 178
  - CMD0, 165
  - CMD8, 167
  - CSD, 178
  - date, 276
  - dir, 127, 181
  - dump, 276
  - erase, 276
  - get, 276
  - HD44780_CLR, 51
  - Init, 178
  - mkdir, 181
- połączenie
  - DMA ze SPI, 96
  - dwóch komparatorów, 285
  - koprocesora mp3, 497
  - LCD z mikrokontrolerem, 48
  - wyjścia XMEGA, 411
  - XMEGA z PC, 121
  - z telewizorem, 431
- pomiar
  - napięcia zasilania, 239
  - temperatury MCU, 241
- port IO, 30, 362
- pozycjonowanie grafik, 345
- półobraz, 410
- precyzja pomiarów, 260
- preskaler, 478
- preskaler ADC, 243
- program
  - Atmel Data Visualizer, 275
  - Audacity, 443
  - avr-objcopy, 350
  - dataloggera, 265
  - LCD Image Converter, 323
  - makeloaadingtable.exe, 543
  - Realterm, 127, 554
  - riffstrip, 483
  - SoX, 445
  - Tracepoint, 208
- programowanie sygnatury użytkownika, 566
- protokół master-slave, 157
- prototypy, 136
- próbki dźwiękowe, 447
- próbkowanie
  - 8-bitowe, 300
  - nieliniowe, 480
- prymitywy graficzne, 330
- przebieg PWM, 468
- przebiegi, 289, 303
- przechwytywanie danych, 276
- przemiatanie wejść, 253
- przerwanie, 218, 254, 286, 403
  - DMA, 522
  - komparatora, 286
- przestrzeń adresowa procesora, 378
- przesyłanie
  - danych, 498
  - poleceń, 498
- przetaktowanie procesora, 436
- przetwornik
  - ADC, 221
  - analogowo-cyfrowy, 221
  - cykliczny, 222
  - potokowy, 222
- przyciski, 272
- pseudooperatory, 41
- pułapki, breakpoints, 197
- pułapki warunkowe, 205
- punkty śledzenia, 203
- PWM, 461, 462, 472

R

- RAS, Row Address Strobe, 375
- redukcja poboru energii, 242
- regulacja kontrastu, 321
- rejestr, 32, 34
- rejestr AC, 50
  - adresu wtyczki, 513
  - BASEADDR, 377
  - CID, 169
  - CMP, 251
  - CSD, 172
  - czasu utworu, 512
  - DATA, 83
  - EVCTRL, 248
  - formatu audio, 512
  - identyfikacyjny pamięci, 87
  - INTFLAGS, 252
  - kontroli basów, 510
  - kontroli głośności, 513
  - MUXCTRL, 227
  - OCR, 168
  - PER, 67
  - porównania, 249

rejestr AC
 SCI_CLOCKF, 511
 stanu komparatora, 287
 stanu pamięci, 86
 stanu układu, 510
 trybu pracy, 508
 WINCTRL, 285

rejestry
 dostępu do pamięci RAM, 513
 GPIOR, 502
 IO procesora, 36
 mikrokontrolera, 25
 procesora, 35
 specjalne, 94
 specjalne karty, 169
 układu VS1003B, 508

relacja rodzic – dziecko, 336

reset układu, 534

rozdzielczość
 LCD, 329
 przetwornika, 231
 PWM, 463, 477

rozszerzenie HiRes, 477, 479

równanie Steinharta-Harta, 263

rysowanie map bitowych, 343

S

schemat układu dataloggera, 267

SCI, Serial Command Interface, 498

SCK, 72

SD, Secure Digital, 152

SDI, Serial Data Interface, 498

separator synchronizacji, 422

separowanie impulsów synchronizacji, 422

shieldy, 10

skaler, 422

skaler napięcia, 283

skrypt makefile, 353

słowo kluczowe
 asm, 27
 extern, 37
 static, 68

specyfikatory lokalizacji zmiennej, 213

sps, samples per second, 12

SS, Slave Select, 72

standard PAL, 410

standard VGA, 393

sterowanie
 dataloggerem, 275
 sygnałem, 379

sterownik. 121
 HD44780, 49, 56
 LCD, 49, 62

stos wywołań, 209

struktura
 FATFS, 139
 Handle, 118
 LCD_trans, 60, 63
 menu, 338
 rejestru, 86
 SimpleFSEntry, 113, 116
 SimpleFSHandle, 113, 118, 140
 submenu, 527
 systemu plików, 112

suma
 bitowa, 571
 kontrolna, 178

sygnał
 composite, 409
 composite video output, 430
 CS, 377
 DREQ, 497
 H-Sync, 396
 synchronizacji, 423
 V-Sync, 396
 zegarowy CLK, 374

sygnały
 interfejsu EBI, 363
 magistrali EBI, 364
 sterujące, 375

sygnatura
 produkcyjna procesora, 563
 użytkownika, 565

symbol
 __DELAY_ROUND_CLOSEST__, 17
 __DELAY_ROUND_DOWN__, 17
 _FS_FAT12, 149
 _FS_FAT32, 149
 _FS_MINIMIZE, 133
 _FS_READONLY, 133
 _FS_RPATH, 135
 _FS_TINY, 133
 _MAX_SS, 135
 _MULTI_PARTITION, 135
 _USE_DIR, 149
 _USE_FASTSEEK, 134
 _USE_FORWARD, 134
 _USE_LABEL, 134
 _USE_LFN, 134
 _USE_LSEEK, 149
 _USE_MKFS, 134
 _USE_READ, 149
 _USE_STRFUNC, 134
 _USE_WRITE, 149
 _VOLUMES, 136
 F_CPU, 14, 15, 18
 increment, 36
 USE_BUSY_FLAG, 50

symbole
   globalne, 36
   w asemblerze, 28
   zewnętrzne, 39
 symulacja, 198, 209
 symulator, 190
 synchronizacja
   pamięci, 331
   pionowa, 395
   pozioma, 394
 system
   plików, 111, 128
   przerwań, 404
   zdarzeń, 245
 szablon
   font_XMEGA.tmpl, 326
   image_XMEGA.tmpl, 343
 szum, 463
 szybkość przesyłania danych, 126

Ś

śledzenie wiązki, 333
 środowisko
   graficzne, 11
   programistyczne, 11
   VSIIDE, 542
   WinAVR, 47

T

tabela FAT, 130
 tablica
   framebuf, 402, 408
   plugintbl, 552, 555
   tekst, 208
   z kodem wynikowym, 543
 taktowanie
   DAC, 296
   mikrokontrolera, 473
 technologia OLED, 44
 temperatura mikrokontrolera, 239, 241
 termistor, 262, 290
   NTC, 263
   PTC, 263
 termometr
   LM35, 249, 250
   z alarmem, 251
 termostat, 290
 test układu VS1003B, 503
 testowanie obrazu, 319
 timer, 16, 62
   TCC0, 20

  TCC1, 399
 transakcja, 59, 62, 65
 transakcje, 17, 103–107
 transakcyjna obsługa LCD, 58
 transakcyjny dostęp do SPI, 95
 transfer, 91
   danych, 97
   wyników, 254
 transmisja, 72, 83
 tryb
   bez znaku, 234
   ciągłej konwersji, 252
   czterobitowy, 153
   dwukanałowy, 301
   graficzny, 416
   graficzny VGA, 407
   idle, 419
   jednobitowy, 153
   LPC, 371
   monochromatyczny, 397, 407
   oszczędzania energii, 94, 306
   pracy multiplexera, 226
   pracy SPI, 157
   różnicowy, 232
   single slope, 312
   SPI, 153
   tekstowy, 413
   tekstowy VGA, 397
   z pojedynczym wejściem, 234
   ze znakiem, 235
 tryby
   generowania PWM, 467
   pracy karty, 153
   pracy przetwornika, 231
   pracy SPI, 74
   pracy układu, 508
 twierdzenie Nyquista, 258
 tworzenie
   adresu, 84
   nakładek, 417
   obrazu, 335
   tablicy, 543
 typ
   __uint24, 119
   karty, 160
   niekompletny, 60
   wyliczeniowy, 114
 typy
   operandów, 29
   w AVR, 34

U

uchwyt, handle, 64, 113
 układ
   AD725, 427, 431
   buforowy, 294
   CS, 361
   DAC, 284
   dataloggera, 267
   detekcji awarii zasilania, 559
   generujący obraz, 393
   HiRes, 477
   ICL7660, 47
   LM35, 250, 251
   S&H, 293
   sterowania sygnałem, 379
   USART, 401
   VS1003B, 496, 503, 508, 530, 538, 556
   VS100XX, 529
   wzmacniania sygnału, 227
 układy peryferyjne, 9
 uruchomienie komparatora, 287
 urządzenie
   master, 72
   slave, 72
 uśrednianie, 259
 utrata danych, 141
 użycie wstawki assemblerowej, 33

V

VGA, 393

W

wartości kalibracyjne
   ADC, 564
   oscylatorów, 564
   temperatury, 564
 warunkowa kompilacja, 36
 WE, Write Enable, 375
 wejście composite video input, 425
 wektor przerwań, 38, 257
 wideo, 391
 wielkość pamięci, 86, 377
 włączenie DAC, 299
 wskaźnik na strukturę, 27
 wskaźniki, 32
 wstawki assemblerowe, 24, 33
 wtyczka, 535, 541, 544
   Sine/DTMF Generator, 537
   VGA, 396
 wybór częstotliwości PWM, 465, 474
 wykorzystanie
   DMA, 254, 518

EuroSCART, 428
 PWM, 461
   rejestrów, 34
 wyliczanie predyktora, 489
 wyświetlacze
   alfanumeryczne, 43, 45
   graficzne, 43, 309
   LCD, 43
   OLED, 46
 wyświetlanie
   literału, 213
   map bitowych, 344
   obrazu, 333, 346, 406
   obrazu VGA, 393
 wywołania zwrotne, callbacks, 98
   asynchroniczne, 101
   synchroniczne, 101
 wyzwalenie konwersji, 245
 wzmacniacz, 446
 wzmacniacz operacyjny, 279
 wzmacnianie sygnału, 227

X

XMEGA, 9, 18

Z

zapis
   bufora, 269
   danych., 176
   dźwięku, 440, 556
 zasilanie
   karty, 154
   pamięci, 109
 zatrzask, 368
 zatrzask 74HC573, 433
 zatrzasknięcie adresu, 369
 zdarzenia, 297
 zdarzenie compare match, 399
 zegar, 383, 420, 426
 zintegrowane środowisko programistyczne, 11
 złącze EuroSCART, 425, 428, 429
 zmiana
   głośności, 527
   wielkości strony, 94
 znaki, 56

Ź

źródło
   napięcia odniesienia, 284
   sygnału, 240

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

Mikrokontrolery bez urządzeń peryferyjnych stanowią niszę rozwijaną głównie przez pasjonatów elektroniki, dla których programowanie jest celem samym w sobie. Praktyczne zastosowanie takich gadżetów jest możliwe dopiero po dołączeniu pamięci masowej, wyświetlacza alfanumerycznego i graficznego, przetworników analogowo-cyfrowych i cyfrowo-analogowych oraz czujników. Dzięki tym układom mikrokontrolery AVR komunikują się ze światem, zbierają informacje, magazynują dane i mogą służyć nam w codziennym życiu jako stacje pogodowe, odtwarzacze cyfrowe czy sterowniki ogrzewania.

Jeśli masz już pewną wiedzę na temat mikrokontrolerów AVR i chciałbyś ją wzbogacić o wiadomości dotyczące ciekawych zastosowań urządzeń peryferyjnych, sięgnij po jedyną w swoim rodzaju książkę AVR. *Układy peryferyjne*. Jest ona adresowana do czytelników, którzy chcą poszerzyć swoje praktyczne umiejętności programowania mikrokontrolerów AVR, w tym mikrokontrolerów z rodziny XMEGA. Stanowi naturalną kontynuację doskonałego podręcznika AVR. *Praktyczne projekty*, kierowanego do mniej zaawansowanych programistów. Książka omawia także specyficzne dla mikrokontrolerów AVR elementy języka C.

- Łączenie kodu C i asemblera oraz debugowanie programu
- Obsługa interfejsów dostępu do pamięci zewnętrznej
- Tworzenie i używanie systemu plików
- Korzystanie z przetworników ADC i DAC oraz komparatorów
- Obsługa wyświetlaczy alfanumerycznych i graficznych
- Przetwarzanie dźwięku i danych wideo

Twórz praktyczne rozwiązania z mikrokontrolerami AVR i układami peryferyjnymi!

Patronat medialny:

mikrokontrolery.blogspot.com

helion.pl
księgarnia
internetowa

Nr katalogowy: 19426

Księgarnia internetowa:
<http://helion.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

Helion

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://helion.pl/promocje>
Książki najchętniej czytane:
• <http://helion.pl/bestsellery>
Zamów informacje o nowościach:
• <http://helion.pl/novosci>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: helion@helion.pl
<http://helion.pl>

sięgnij po **WIĘCEJ**

KOD KORZYŚCI

ISBN: 978-83-246-9225-5

9 788324 692255

Cena: 99,00 zł

Informatyka w najlepszym wydaniu